

www.musavat.com

MUSAVAT

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 10-15 aprel 2024-cü il Çərşənbə № 62 (8435) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Bayram tətilindən sonra parlament özünü buraxa bilər

Milli Məclisə seçkilərlə bağlı daha bir anons - yaya qədər...

yazısı səh.3-də

AŞ PA-nın Azərbaycansız yaz sessiyası - kompromis görünür

yazısı səh.5-də

İrəvan İranın birgə hərbi təlimlər təklifindən imtina edir

yazısı səh.7-də

Qərb Zəngəzur dəhlizinə qarşı

yazısı səh.8-də

Bakıda adamlar bu səbəbdən ölür - ilginclik statistika

yazısı səh.12-də

Ramazan bitdi - fitrə üçün yığılan 100 milyon manat iddiası

yazısı səh.13-də

Azərbaycanda ƏDV-nin geri qaytarılması ləğv edilir?

yazısı səh.2-də

Boşanmış ər-arvadın əmlakı belə bölünəcək - yeni qaydalar

yazısı səh.13-də

"Bakı bu qərarı verməkdə tələsməməlidir"-politoloq

yazısı səh.5-də

Süni mayalanmanın yaratdığı qalmaqalla bağlı qərar

yazısı səh.10-də

Bazar günü 34 mindən çox abituriyent imtahan verəcək

yazısı səh.10-də

APRELİN 15-DƏN SONRA NƏ OLACAQ?

Özünü "sülh göyərçini" kimi göstərən Ermənistan rəhbərliyi terrorçu birləşmələrin Qazax istiqamətində cəmləşməsinə göz yumur; işğal altındakı kəndlərin azad olunmasından imtina savaşa gətirib çıxara bilər

yazısı səh.9-də

Xarici kəşfiyyatların Bakıya artan marağının sensasion səbəbləri

Azərbaycanda Fransa agenturasının ifşası açıq suallar qoyur - bölgədən kənar oyunçular da regiona müdaxilə istəklərini gizlətmirlər; Qərb kəşfiyyatı nələrə nail olmaq istəyir?

yazısı səh.4-də

FTX direktoru 6 ay əvvəl Bakıda "Vilayəti Xorasan" haqda nə demişdi?

yazısı səh.6-də

Eyyub Hüseynov: "Vaxtı keçən məhsulları yenidən etiketləyib satırlar"

yazısı səh.12-də

Fransa Ermənistana bu silahları verir - səfir açıqladı

yazısı səh.6-də

Prezident Hacıqabul və Gəncədə

Prezident İlham Əliyev aprelin 9-da Hacıqabul rayonunda olub. Dövlət başçısı Hacıqabul rayonu Muğan-Birinci Paşalı-İkinci Paşalı-Şorbaçı-Birinci Udullu-Tağılı-İkinci Udullu-ZQubalı avtomobil yolunun açılışında iştirak edib.

Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinin İdarə Həyatının sədri Saleh Məmmədov dövlət başçısına görülən işlər barədə məlumat verib.

Bildirilib ki, uzunluğu 39 kilometr olan iki hərəkət zolaqlı avtomobil yolu 4-cü texniki dərəcəyə uyğun inşa edilib.

Bununla yanaşı, Udullu kəndi ərazisində Pirsaat çayı üzərində yerləşən, artıq istismar müddətini başa vurmuş mövcud metal körpünün əvəzində üçşerimli yeni dəmir-beton körpü inşa olunub.

Görülən işlər nəticəsində 12 mindən çox əhəlinin rahat gediş-gəlişi təmin olunub, yük və səmişin daşınması asanlaşıb.

Prezident İlham Əliyev aprelin 9-da Gəncəyə də səfər edib. O, Gəncə İdman Sarayının açılışında iştirak edib.

Qeyd olunub ki, belə nəhəng idman qurğularının yaradılması Azərbaycanın idman ölkəsi kimi nüfuzunu yüksəltməklə yanaşı, regionlarda yaşayan gənclərin idmana həvəsinin artırılması, onların potensialının özə çıxarılması və ümumilikdə idmanın kütləviliyinin təmin edilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır. Elə həmin gün dövlət başçısı Gəncə şəhər stadionunun təməlini də qoyub.

Külək güclənəcək, yağış yağacaq

Bakıda və Abşeron yarımadasında aprelin 11-dən 12-si səhərdək şimal-qərb küləyinin 15-18 m/s, arabir 20-23 m/s-dək güclənəcəyi gözlənilir.

Bu barədə Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən məlumat verilib. Bildirilib ki, Azərbaycanın rayonlarında aprelin 10-dan 11-i günün ikinci yansınadək hava şəraitinin ararib yağıntılı olacağı gözlənilir. Aynı-aynı yerlərdə (Qarabağ, Şərqi Zəngəzur, Balakən-Şəki, Quba-Qusar, Mərkəzi Aran, Naxçıvan MR, Qazax-Gəncə, Lənkəran-Astara) intensiv olacağı, şimşək çaxacağı, dolu düşəcəyi, dağlıq ərazilərdə qar yağacağı ehtimalı var.

Qərb küləyi 11-də arabir 15-20 m/s-dək güclənəcək.

Gürcüstanın xarici borcu nə qədərdir?

Gürcüstanın Milli Bankı xarici borc hesabı yayıb. 2024-cü il yanvarın 1-nə ölkənin ümumi xarici borcu 24,2 milyard dollar (ümumi daxili məhsulun 79,2 faizinə bərabər) göstərilir. Borc məbləğinə dövlətin (hökumətin, Milli Bankın, dövlət müəssisələrinin), bank sektorunun, özəl müəssisələrin borcları və şirkətlər arasında borclar daxildir.

2024-cü il yanvarın 1-nə Azərbaycanın 6 milyard 461,2 milyon ABŞ dolları məbləğində xarici dövlət borcu olub. Bu, 2023-cü il üzrə ümumi daxili məhsulun (ÜDM) 8,9 faizinə bərabərdir.

Bakıda "Makarov"la gəzən şəxs tutuldu

Bakının Xəzər rayonu, Binə qəsəbəsində üzərində "Makarov" gözdən keçirən şəxs saxlanılıb.

"Trend" xəbər verir ki, bu barədə Daxili İşlər Nazirliyi məlumat yayıb. Bildirilib ki, Xəzər Rayon Polis İdarəsinin 3-cü Polis Şöbəsi əməkdaşlarının həyata keçirdikləri tədbirlərlə əvvəllər məhkum olunmuş 1994-cü il təvəllüdlü Mehdi Rzayev üzərində qanunsuz olaraq odlu silah gəzdirdiyi üçün saxlanılıb.

Onun üzərindən 1 ədəd "Makarov" markalı tapança, 1 ədəd patron darağı, 8 ədəd patron və 1 kiloqrama yaxın psixotrop maddə mətnəftamin aşkarlanıb.

Faktla bağlı araşdırmalar davam etdirilir.

Qeyd edək ki, cari ilin 1-ci rübündə Xəzər RPI-nin 3-cü PS-nin əməkdaşlarının əməkdaşları narkotiklərin dövriyyəsinə qarşı 42 əməliyyat keçirilib. Dövriyyədən 5 kiloqrama yaxın narkotik vasitə çıxarılıb.

Azərbaycanda ƏDV-nin geri qaytarılması ləğv edilir?

Müştərilər alış-verişə daha çox ƏDV-nin geri qaytarılmasına və keşbek faizlərinə görə üstünlük verirlər. Bəzi bankların keşbek faizləri azaldıqdan sonra vətəndaşlar arasında ƏDV geri qaytarılmasının ləğv olunması ilə bağlı şayiələr yayılıb. Bəs Azərbaycanda ƏDV geri qaytarılması ilə bağlı layihənin ləğvi gündəmə gələ bilər?

Mövzu ilə bağlı iqtisadçı Xalid Kərimli Sonxeber.az-a açıqlama verib:

"Azərbaycanda ƏDV-nin ləğv edilməsi ilə bağlı hər hansı bir gözləntim yoxdur. Çünki "ƏDV geri al" layihəsinin qarşısında qoyulan məqsədlər istiqamətində uğurları var. Amma tam olaraq bu məqsədlərə çatmayıb. Bu baxımdan həmin layihə tam uğurunu başa çatdırmayıb. Burada hansısa məhsul növləri üzrə ƏDV-nin geri qaytarılmasında ləğv etmələr ola bilər. 2023-cü il yanvarın 1-dən belə halları müşahidə etdik. Belə ki, layihəyə tibbi xidmətlər əlavə edildi. Amma spirtli içkilər və bütün məhsullar üzrə geri qaytarılma ləğv edildi. Bu baxımdan hökumətin hesab etdiyi neqativ istehlaklar, cəmiyyətə

zərər vura biləcək məhsulları ləğv edə bilər. Amma layihənin indiki dövrdə ləğv ediləcəyini düşünmürəm. Gələcəkdə nə olacağını bilə bilmərik. 2024-2025-ci illərdə güman edərdim ki, heç bir dəyişiklik olmayacaqdı".

Xatırladaq ki, Vergi Məcəlləsinə əsasən, tibbi xidmətlərin alışı zamanı ƏDV-nin bir hissəsi istehlakçılara geri ödənilir. Bu məqsədlə tibb müəssisələrində onlayn nəzarət-kassa aparatları tətbiq edilib. Eyni zamanda növbəti ildən alkoqollu içkilərə və bütün məmulatlarına, eləcə də avtomobillərə görə ödənilən ƏDV-nin qaytarılması dayandırılıb.

"Qarabağ" dünya reytingində 13 pillə irəliləyib

Beynəlxalq Futbol Tarixi və Statistikalari Federasiyası (IFFHS) klubların yeni dünya reytingini açıqlayıb.

IFFHS-nin rəsmi saytı xəbər verir ki, 506 komandadan ibarət siyahıya Azərbaycanın üç təmsilçisi düşüb.

13 pillə irəliləyən "Qarabağ" (176,5 xal) 48-ci sırada yer alıb. Bir mövqə irəliləyən "Neftçi" (62 xal) 377-ci, 4 sıra addımlayan "Sabah" (58,75 xal) isə 413-cüdür.

Qeyd edək ki, dünya reytinginə İngiltərə Premyer Liqasının və UEFA Çempionlar Liqasının son qalibi "Mançester Siti" (401 xal) başçılıq edir. İspaniya təmsilçisi "Real" (332 xal) ikinci, İtaliyanın "İnter" (311 xal) kollektivi üçüncüdür.

Qırğızıstan Ağdamda orta məktəb tikəcək

Qırğızıstanın təşəbbüsü ilə Ağdamda orta məktəb inşa ediləcək. Bu barədə Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramovun Qırğız Respublikasının xarici işlər naziri Ceenbek Kulubayev ilə görüşündə bildirilib.

"Qırğızıstanın sülh və quruculuq prosesinə dəstəyi təqdirləyiqdir, habelə Qırğız Respublikasının təşəbbüsü ilə Ağdamın Xıdırli kəndində inşa ediləcək orta məktəb bu dəstəyin bariz nümunəsidir", - məlumatda qeyd edilib.

Mədəniyyət işçilərinin maaşı azaldılacaq?

Mədəniyyət müəssisələri rəhbərləri və işçilərinin ödəniş dərəcələri aşağı salınacaq.

Bakupost.az-ın əldə etdiyi məlumata görə, bu barədə ötən ay Mədəniyyət Nazirliyi yanında İctimai Şuranın Bakı Şəhər Mədəniyyət Baş İdarəsinə təbə müəssisələr üzrə keçirdiyi ictimai dinləmə zamanı məlum olub.

İctimai dinləmələr zamanı mədəniyyət müəssisələrinin rəhbərləri sözügedən qərara sət etiraz etsələr də, onlara qərarın Nazirlər Kabineti tərəfindən verildiyi bildirilib.

Məlumatla görə, ödəniş dərəcəsinin aşağı salınacağı müəssisələr arasında dövlət büdcəsindən maliyyələşən, paytaxtda və regionlarda fəaliyyət göstərən mədəniyyət evləri, kitabxanalar, uşaq incəsənət məktəbləri, dərnekələr, folklor ansambları, muzeylər, teatrlar və digər qurumlar var.

Ödəniş dərəcəsinin aşağı salınması nəticəsində mədəniyyət müəssisələri rəhbərləri və işçilərinin maaşlarının azalacağı gözlənilir. Qeyd olunur ki, qərar yaxın aylarda qüvvəyə minəcək.

Mədəniyyət Nazirliyinin mətbuat xidmətinin rəhbəri Aynur Kərimova bildirib ki, məsələ nazirliyin səlahiyyətləri çərçivəsində həll olunmur: "Bu bizim nazirliyin səlahiyyətləri çərçivəsində olan məsələ deyil. Bunu biz müəyyənəlməyirik. Bizdə belə bir məlumat yoxdur".

Ərdoğanın Ramazan zəngi

Aprel 9-da Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə zəng edib.

Türkiyə Prezidenti dövlət başçısını Ramazan bayramı münasibətilə təbrik edib, xalqımıza firavanlıq arzularını çatdırıb.

Prezident İlham Əliyev göstərilən diqqətə və təbrikə görə minnətdarlığını bildirərək, öz növbəsində Rəcəb Tayyib Ərdoğanı bayram münasibətilə təbrik edib, Türkiyə xalqına əmin-amanlıq arzulayıb.

Övladlarına toy etməyə gələnlər də qazından öldülər

Lənkəranda Rusiya vətəndaşlarının meyiti tapılıb. Aprel 9-da səhər saatlarında Lənkəran rayonunun Şilim kəndində Rusiya vətəndaşları olan 1974-cü il təvəllüdlü Qalib Sərdar oğlu Bağirov və həyat yoldaşı 1979-cu il təvəllüdlü Nəfisə Sahib qızı Bağirovanın meyitləri qaldıqları evdə tapılıb. Onların 3 gün bundan əvvəl Lənkərana övladlarına toy etmək üçün gəldiyi bildirilir. Şəhər yaxınları hazırlıq işləri görmək üçün onlara gedib və meyitlərini aşkarlayıblar.

Bayramda banklar işləyəcək

10-14 aprel qeyri-iş günlərində ölkədəki bankların filial və şöbələri, eləcə də Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinə məxsus "Azərpoçt" MMC-nin şöbələri və valyuta mübadiləsi məntəqələri fəaliyyət göstərəcək.

Məlumatla görə, bayram günlərində ölkəmizdə səfərdə olan turistlərin və ölkə vətəndaşlarının valyuta mübadiləsi xidmətlərinə davamlı çıxış imkanlarının təmin edilməsi məqsədilə ümumilikdə 17 bankın 126 satış nöqtəsi (o cümlədən, 3 bank üzrə 3 satış nöqtəsi 24 saat rejimində olmaqla), "Azərpoçt"-un 68 şöbəsi, valyuta mübadiləsinə lisenziya almış 5 valyuta mübadiləsi məntəqəsi (o cümlədən, 1-i 24 saat rejimində olmaqla) müştərilərə xidmət göstərəcək.

Milli Məclisin deputatı Ramin Məmmədovun Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri təyin edilməsi ilə parlamentdə boşalan deputat yerlərinin sayı 10-a çatıb.

İndiyə kimi Milli Məclisdə 9 boş yer vardı.

2020-ci ilin fevralında keçirilən növbədənəkar parlament seçkiləri zamanı 4 dairənin - 33 sayılı Xətai birinci, 35 sayılı Xətai üçüncü, 74 sayılı Lənkəran kənd və 80 sayılı İmişli-Beyləqan seçki dairələri üzrə nəticələr ləğv edilib.

116 sayılı Qəbələ seçki dairəsindən deputat Fəttah Heydərov, 10 sayılı Binəqədi seçki dairəsindən deputatı Mədr Musayev, 105 sayılı Tovuz seçki dairəsindən deputat Qənirə Paşayeva vəfat edib. 55 sayılı Xaçmaz şəhər seçki dairəsinin deputatı Eldəniz Səlimov həbs olunub. Sumqayıt Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hökmü ilə keçmiş deputat 3 il 6 ay müddətinə azadlıq məhrum edilib. 50 sayılı Abşeron-Qobustan seçki dairəsindən deputatı Şahin Seyidzadə "İçərişəhər" Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğu İdarəsinin İdarə Heyətinin sədri təyin edilib.

Qeyd edək ki, konstitusiyanın 82-ci maddəsinə görə, Milli Məclis 125 deputatdan ibarət olmalıdır. Ramin Məmmədovun vəzifə təyinatından sonra deputatların sayı 115 nəfərə düşüb. **YAP funksionerlərindən biri olan Siyavuş Novruzov "Yeni Məsavat"a müsahibəsində deyib ki, yeni parlament seçkiləri gündəmdə var, bu barədə müzakirələr aparılır:** "Ümumilikdə götürəndə konstitusiyaya əsasən, parlament seçkiləri noyabr ayının birinci bazar gününü, yeni 2024-cü ildən bəhs edirsə, noyabrın 3-də keçirilməlidir. Amma noyabr ayında Azərbaycanda çox böyük beynəlxalq tədbir - COP-29 keçiriləcək. O baxımdan parlament seçkiləri Seçki Məcəlləsinə, həm də konstitusiyaya görə, fevralda da keçirilə bilər, qanun buna imkan verir. Konstitusiyada göstərilir ki, növbədənəkar seçkilər keçirilsə, növbəti seçki 5 ilin tamamında keçirilə bilər. Əgər noyabrda keçirilsə, bu müddət tamam olmur. Amma konstitusiyada 5 illik müddət göstərilir. Bu baxımdan konstitusiyaya görə, 2025-ci ilin fevralında da keçirilə bilər. Seçki Məcəlləsində isə göstərilir ki, seçkilər müəyyən vəziyyətlə əlaqədar olaraq irəli və ya geri çəkilə bilər. Seçkilər irəli çəkilsə, gerək bizim parlament özü özünü buraxsın. Bi-

zim qanunvericiliyə uyğun olaraq bir neçə halda parlament buraxıla bilər. Tutaq ki, hökumətin hesabatını, baş naziri üç dəfə təsdiqləməsə, yaxud Mərkəzi Bankın namizədlərini təsdiqləməsə, belə hallarda parlament buraxıla bilər. Bundan əvvəl parla-

may-iyunda baş tutması istisna edilmir.

Məlumatlara görə, Ramazan bayramı tətili başa çatdıqdan az sonra Milli Məclis özünü buraxdığı barədə qərar qəbul edəcək və dərhal da növbədənəkar parlament seçkiləri təyin

düfi deyil. Böyük ehtimalla bu dəfə yayılan xəbər reallaşacaq. Bunu zəruri edən səbəb mövcuddur: "Azərbaycan Konstitusiyasına görə, növbəti parlament seçkiləri bu il noyabrın 3-də keçirilməlidir. Sadəcə olaraq, noyabrın 11-də ölkəmizdə

Bayram tətilindən sonra

Milli Məclis özünü buraxa bilər

Parlament seçkiləri ilə bağlı daha bir anons - yaya qədər...

ment özü özünü buraxdı, bu təcrübə mövcuddur. Mənim fikrimcə, parlament seçkilərinin vaxtından əvvəl keçirilməsi daha məqsəduşundur. Həm də dekabrda bələdiyyə seçkiləri var. Prezident seçkilərindən sonra gələn əsas seçkilər isə parlament seçkiləridir. O baxımdan seçkilərin irəli çəkilməsi məqsəduşundur və burada heç bir problem yoxdur. Bir neçə ay la heç nə dəyişməz".

Məlumatla görə, yay aylarında ölkədə yeni parlament seçkiləri keçiriləcək. Bu istiqamətdə hazırlıqlar artıq yekunlaşıb. Mərkəzi Seçki Komissiyasının və icra qurumlarının əməkdaşları mart-aprel aylarında məzuniyyətə göndərilib. Görünür, onlar qızmar istilərdə iş başında olacaqlar.

Son günlər ölkə mətbuatında və ictimaiyyətdə növbədənəkar parlament seçkilərinin yaxın aylarda keçiriləcəyi ilə bağlı müzakirə gedir. Bu ilin noyabrında Azərbaycanın BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasına (COP29) ev sahibliyi edəcəyini nəzərə alsaq, parlament seçkilərinin

olunacaq.

Ölkəmizdə sonuncu növbədənəkar parlament seçkiləri 9 fevral 2020-ci ildə baş tutub.

Konstitusiyanın 84-cü maddəsinin ikinci bəndinə əsasən Azərbaycanda Milli Məclisin hər çağırışının seçkiləri beş ildən bir noyabrın birinci bazar günü keçirilir. Növbəti parlament seçkiləri 2024-cü il noyabr ayının 3-də keçirilməlidir. Bu, konstitusiyamızın tələbidir. Prosedura görə, parlamentin buraxılması ilə bağlı Milli Məclisdə iclas keçiriləcək və bundan sonra Prezident növbədənəkar seçkinin vaxtını təyin edəcək.

Majoritar seçki sistemi ilə keçirilən seçkilərdə Milli Məclisin 125 deputatının seçilməsi nəzərdə tutulur. Amma hələlik bu barədə rəsmi açıqlama verilməyib. Bəzi siyasi partiyaların növbədənəkar parlament seçkiləri ilə bağlı hazırlıqlara başladığı da açıqlanıb.

AMİP funksioneri, seçki mütəxəssisi Əli Orucov "Yeni Məsavat"a şərhində bildirdi ki, növbədənəkar parlament seçkilərinin keçiriləcəyi ilə bağlı informasiyaların yayılması təsa-

COP29 kimi böyük beynəlxalq tədbir keçirilməsi nəzərdə tutulduğu üçün seçkinin bir qədər də ertələnməyi və ya gələn ilin fevralında keçirilməsi şübhəsizdir. Ən dəqiq olan odur ki, seçki noyabrda, hətta oktyabrda keçirilməyəcək. Əgər fevralda deyil, bu il noyabrdan öncə keçiriləcəksə, parlament növbəti dəfə özünü buraxmalı və növbədənəkar parlament seçkiləri elan olunmalıdır. Fikrimcə, belə də olacaq. Fevralda seçkilərin keçirilməsi ehtimalı həm də ona görə çox azdır ki, bu ilin dekabrında bələdiyyə seçkiləri keçiriləcək. Azərbaycan qanunvericiliyinə əsasən, iki seçki kampaniyası eyni anda keçirilə bilməz. Fevralın 9-da parlament seçkilərinin keçirilməsi o deməkdir ki, seçki kampaniyası dekabrdan başlamalıdır. Bu da o deməkdir ki, növbəti parlament seçkilərinin fevralda keçirilməsi ehtimalı azdır. Deməli, qalır növbədənəkar seçkiyə getmək variantı. Milli Məclisin özünü buraxmasından və növbədənəkar seçkilərin təyin edilməsindən başqa variant yoxdur".

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Məsavat"

Naxçıvanın yeni hökumətinin əskiylə cıxdı - 95 milyon manat... İqtisadçı ekspert: "Orada ikihakimiyyətlik var"

Hesablama Palatasının Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə İdarəsi tərəfindən 2023-cü il üçün təsdiq olunmuş iş planına uyğun olaraq il ərzində 6 uyğunluq auditi keçirilib və rəsmiləşdirilib. "APA-Economics"-in xəbərinə görə, bu, Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin iclasında müzakirəyə çıxarılan "Azərbaycan Respublikası Hesablama Palatasının 2023-cü ildə fəaliyyəti haqqında hesabatı"nda əksini tapıb.

Qeyd edilib ki, kənd təsərrüfatı sahəsində məhsul istehsalçılarına subsidiya verilməsi məqsədilə ayrılmış vəsaitin 8 milyon 500 min manatının qeyri-qanuni və əsassız xərclənməsi halları müəyyən edilib.

Bununla yanaşı, 94 milyon 500 min manat məbləğində vəsait üzrə bir sıra nöqsanlara yol verilib. Belə ki, əməliyyatlar qanunvericiliyə riayət edilmədən aparılıb, o cümlədən pullu xidmətlərdən yığılan vəsaitlər bank hesabına ödənilib, vəsaitlər müqavilə şərtlərindən artıq ödənilib, vəsaitlər normativlərə istinad edilmədən sərf olunub, yanacaq xərcləri əsassız silinib, riskli vergi ödəyiciləri ilə əməliyyatlar aparılıb və enerji itkilərinə yol verilib. Naxçıvanda "haqq-hesab" niyə yenə əskik çıxıb? Bunun Naxçıvanın yeni hakimiyyətinə hansı nəticələri ola bilər?

Tanınmış hüquqşünas Əkrəm Həsənov "Yeni Məsavat"a bildirib ki, Naxçıvanda baş verənlər iki-hakimiyyətliklə əlaqədardır: "Naxçıvanda o qədər qayda-qanun olmayıb ki, hələ də vəziyyəti tam dəyişmək çətinidir. "Dövlət Satınalmaları haqqında" Qanun tətbiq olunmayıb. Naxçıvanda yuxarı rəhbərlik dəyişsə də, aşağılarda hələ də köhnə kadrlardır. Hansılar ki, uzun illər qayda-qanunla deyil, yuxarıdan gələn göstərişlə işləyiblər. Göstərişlə işləyənlər qayda-qanunlarla işləməyə çətinlik çəkirlər. Kadr dəyişiklikləri baş verməyə, vəziyyəti tam olaraq dəyişmək mümkün olmayacaq. Orada elə kadrlar var ki, hələ də Azərbaycanda qanun və qaydanın olmasından xəbərsizdirlər".

Əkrəm Həsənov deyir ki, yeni Naxçıvan rəhbərliyi kadr dəyişikliklərinə getməlidir: "Naxçıvan xüsusilə həssas regionlardandır. Orada iş bacaran, işə vicdanla yanaşan kadrların təyinatı zəruridir. Naxçıvanın muxtar statusu da oradakı vəziyyətin dəyişməsinə mane olur. Hesab edirəm ki, Naxçıvanın muxtar statusunun qalmasını zəruri edən şərtlər aradan qalxıb və status ləğv olunmalıdır. Naxçıvanın idarə edilməsi qaydası dəyişməlidir. Bu gün Naxçıvanda ikihakimiyyətlik var. Formal olaraq hakimiyyət muxtar respublikanın idarəetmə orqanlarındadır. Amma orada Bakıdan təyin olunan səlahiyyətli nümayəndə də var. Bu gün səlahiyyət bölgüsü haqda hər hansı bir izahat da yoxdur. Ona görə də belə vəziyyət yaranır. Dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitlərə nəzarət etmək çətinidir".

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Məsavat"

“Son günlər Azərbaycanda ifşa olunmuş Fransa casus şəbəkəsi ilə bağlı məsələlər aparıcı fransız mətbuatı səhifələrinin geniş müzakirə mövzusunda çevrilib, hətta həbsdə olan Martin Ryanın atası məsələlərdə Fransa kəşfiyyat orqanı DGSE-ni kəskin ittiham edən müsahibələrlə çıxış edib”.

“Yeni Müsavat.com xəbər verir ki, bu barədə “Observer Online” yazır. 06.04.2024-cü ildə yayımlanmış məqalədə qeyd edilir:

“Məlum olur ki, Azərbaycanın təhlükəsizlik orqanı tərəfindən iş üzrə həbs edilənlərdən biri də Fransanın Azərbaycanı diplomatik heyətinə yerləşdirilmiş kəşfiyyatçıları ilə əməkdaşlıq etmiş Azərbaycan vətəndaşı A.Məmmədli. O, Fransa vətəndaşlığının verilməsi və maddi təminatla mükafatlandırılma müqabilində Fransa vətəndaşı Martin Ryanla birgə geniş gizli əlaqələr qurulması və region üzrə zəruri informasiyaların toplanılıb ötürülməsi işinə cəlb edilməkdə ittiham olunur, müvafiq yazışmalar artıq Fransanın xeyrinə yox, ziyanına işləməyə başlayıb”.

Yazıda həmçinin məlum olur ki, hər iki şəxs kəşfiyyat rəsmilərinin tapşırığı ilə dünyanın ən böyük bank şəbəkələrindən olan Fransanın nəhəng “Societe Generale” maliyyə konqlomeratının müxtəlif əməkdaşları ilə münasibətlər qurub, A.Məmmədli bankın Azərbaycan banklarında müxbir hesablarının açılması və digər məsələlərdə banklararası müqavilələrin tərtibində iştirak edib. A.Məmmədlinin hansı məqsədlə uzun müddətə Şimali İrlandiyaya göndərilməsinin səbəbləri isə hələ açıqlanmayıb. 04 dekabrda qeyd olunan şəxslərin həbsdən və Fransa kəşfiyyat şəbəkəsinin uzantılarının ifşasından sonra “Societe Generale” bankının 07 dekabr 2023-cü il tarixdə Afrikanın 16 ölkəsində nümayəndəliklərinin fəaliyyətini dayandırması xüsusilə diqqəti çəkən məqamdır.

“Az zərərə düşmək üçün bank özünün Konqo, Ekvatorial Qvineya, Mavritaniya, Çad və digər ölkələrdəki filial qruplarını və törəmə şirkətlərinin əmlaklarını yerli şirkətlərə satmaq şansını əldən verməməyə və qapanmaları müxtəlif adlarla əsaslandırmağa çalışır. Məsələ də ondadır ki, ümumi uğursuzluqlar “Societe Generale” Bankının 2017-ci ildən təhlükəsizlik üzrə direktoru - əvvəl isə Fransa Silahlı Qüvvələrində Kəşfiyyat və təhlükəsizlik idarəsinin rəhbəri olmuş, “ehtiyatda” olan general Antoine Creuxun tutduğu vəzifəyə uyğunluğu ətrafında müzakirələrə

Xarici kəşfiyyatların Bakıya artan marağının sensasion səbəbləri

Azərbaycanda Fransa agenturasının ifşası açıq suallar qoyur - bölgədən kənar oyunçular da regiona müdaxilə istəklərini gizlətmirlər; Qərb kəşfiyyatı nələrə nail olmaq istəyir?

rəvac verib. “Societe Generale” həmin bankdır ki, gələcək milyarder Corc Soros hələ 1988-ci ildə bankın konfederal məlumatları hesabına səhm alqı-satqılarında qanunsuz yolla milyonlarla vəsaitə yiyələne bilib varlanmış, 2002-ci ildə buna görə məhkum edilmiş, iri həcmdə cərimə cəzası ilə yaxasını qurtara bilmişdi, - nəşrin yazısında deyilir.

Uzun illərdir Cənubi Qafqaz regionu Qərb üçün cəlbədidir. ABŞ və Avropanın bir çox siyasi institutları, maliyyə fondları, hüquq-müdafiə təşkilatları Azərbaycanda uzun müddət fəaliyyət göstərirlər. Onların bəziləri fəaliyyətlərini hazırda da davam etdirir. Belə ehtimallar var ki, Qərb kəşfiyyatı regionda ən güclü şəbəkəsinə İrəvanda qurmağa qərar verib. Moskvanın bu regionda təsirinin azalacağını gözləyən bir sıra böyük dövlət güc boşluğunu doldurmaq üçün səy göstərirlər. Rusiya, Türkiyə və İran kəşfiyyatının fəallığı anlaşılandır, lakin regiondan kənar oyunçular da - Fransa, Böyük Britaniya və ABŞ regional proseslərə fəal müdaxilə istəklərini daha gizlətmirlər.

Məlumdur ki, Ermənistan İrana və Rusiyaya qarşı Qərbin hərbi-kəşfiyyat mərkəzi rolunu icra etməkdədir. Ermənistanın Qərb ölkələri ilə əməkdaşlığını inkişaf etdirməsi paralel olaraq bu ölkədə kəşfiyyat orqanlarının fəaliyyətinin genişləndirilməsinə gətirib çıxarır. ABŞ, Fransa və digər ölkələrin hərbi və kəşfiyyat təlimatçıları Ermənistanda yerləşməklə regionda fəaliyyətlərini genişləndirirlər. Qərb kəşfiyyatı regiona yerləşməklə nələrə nail olmaq istəyir? Bu fəallığın Bakıya təsirləri nə ola bilər?

AMİP sədri Arzuxan Əliyevə “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Qərb kəşfiyyatının aktivləşməsində məqsəd regionu tanımaq və Cənubi Qafqaza necə təsir etmək yollarını axtarmaqdan ibarətdir. Partiya lideri vurğuladı ki, bölgəyə nüfuz etməzdən əvvəl kəşfiyyat və casus şəbəkələri regionla tanış olur, onun xarakterini öyrənirlər: “Bilirsiniz ki, bizim

region spesifik xüsusiyyətlərə malikdir, həssas bölgədir və burada müxtəlif mərkəzlərin siyasi-iqtisadi maraqları mövcuddur. Təbii ki, bütün güclər öz istəklərini reallaşdırmaq üçün səy göstərirlər. Rusiya, Türkiyə və İran kəşfiyyatının fəallığı anlaşılandır, lakin regiondan kənar oyunçular da - Fransa, Böyük Britaniya və ABŞ regional proseslərə fəal müdaxilə istəklərini daha gizlətmirlər.

Partiya sədri qeyd etdi ki, Qarabağ müharibəsindən sonra bölgədə qüvvələr nisbəti köklü surətdə dəyişib: “Bəzi güc mərkəzlərinin planları alt-üst olub. Ona görə Qərb dövlətlərinin kəşfiyyat xidmətləri aktiv şəkildə regionda məlumatlar əldə etməyə çalışırlar. Xüsusən Fransanın və kəşfiyyatının necə işlədiyini görməkdəyik. Bu informasiyalar Ermənistan və bölgə ilə bağlı toplanır. Təkcə Azərbaycanda deyil, Gürcüstanda, Ukraynada, Moldovada da Qərb kəşfiyyatı fəaldır, casus şəbəkəsi işləməkdədir. Ona görə fransız agenturası artıq Azərbaycanda ifşa olunub. Bu da deməyə əsas verir ki, Qərb var gücü ilə resurslarını işə salıb. Hətta bundan sonra da casus şəbəkəsinin daha bir qolunun ifşa-

sı istisna deyil. Çünki məqsəd regionu tanımaq və Qafqaza necə təsir etmək yollarını axtarmaqdır”.

Siyasi ekspert Fuad Əliyev isə açıqladı ki, regionda geopolitik mənzərə kövrəkdir. Onun fikrincə, Rusiyanın təsir zonasına nüfuz etmək hədəfi ilə Qərb agenturası hərəkətə keçib: “Avropa fondları, donorlar zaman-zaman insan haqlarının müdafiəsi adı ilə rəngli inqilablara sponsorluq ediblər. Qərb indi postsovet məkanında çevrilişlər edər bilmir. Ermənistan, Gürcüstan, Moldova və ən nəhayət, Ukrayna nümunəsi göz qabağındadır. Odur ki, üslub dəyişib və agentura vasitəsilə bölgəyə təsir etməyə çalışırlar. Onlar ölkələrin zəif yerlərini, təzyiq göstərmək üçün “axilles dabanı”nı araşdırırlar. Azərbaycanda Qərb kəşfiyyatının cəhdləri də bundan ibarətdir. Eyni zamanda Gürcüstan “Xarici agentlər haqqında” qanun qəbul etməyə hazırlaşır”.

F.Əliyevin sözlərinə görə, o baxımdan Bakıda Fransa casuslarının ifşası, Tiflisdə qanun layihəsinin müzakirəyə çıxarılması, Bişkek-də də oxşar qanunun qəbulu göstərir ki, postsovet respublikaları Qərbin təzyiq rıçaqlarını, təsir imkanlarını sıfırlamaq, buna qarşı müqavimət göstərmək üçün addımlar atırlar: “Çünki Qərb kəşfiyyatı bölgəni yenidən “qan çanağı”na və siyasi böhranların, katakizmlərin poliqo-

İrəvanda “azərbaycanlı diversant” təlaşı

Sosial şəbəkələrdə İrəvanın mərkəzində “azərbaycanlı diversant”ın saxlanması ilə bağlı yayılan məlumatlar reallığa uyğun deyil. Bunu Ermənistan Daxili İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Narek Sarkisyan erməni KİV-nə bildirib.

Onun sözlərinə görə, aprelin 8-də saat 23:25 radələrində İrəvan şəhərində polisler narkotik saxlamaqda və istifadə etməkdə şübhəli bilinən Rusiya Federasiyasının vətəndaşını saxlayıb.

Axtarış zamanı onun üzərindən narkotik maddə aşkar edilməyib.

Tutulan şəxsin Ermənistan Respublikasında turizm məqsədilə olduğu müəyyən edilib. Nəticədə o azad edilib.

Xatırladaq ki, ermənilərə məxsus Telegram kanalları bundan öncə İrəvanın mərkəzində həbs edilən şəxsin azərbaycanlı diversant olduğunun əks olunduğu video yaymışdı.

Tiflis aeroportu bağlanacaq

Tiflisin kənarında, Vazianidə tikintisi planlaşdırılan yeni hava limanı istifadəyə verildikdən sonra mövcud Şota Rustaveli adına Tiflis Beynəlxalq Hava Limanı mülki uçuşlar üçün bağlanacaq.

Bu barədə Gürcüstan Hava Limanları Assosiasiyasının mətbuat xidməti məlumat yayıb.

“2029-cu ilə qədər biz artıq yeni hava limanına sahib olacağıq və mövcud hava limanını tamamilə yenisinə köçürəcəyik”, - Gürcüstan Hava Limanları Assosiasiyasının baş direktoru İrakli Karkaşadze bildirib.

Mətbuat xidməti aydınlaşdırıb ki, yeni hava limanı son vaxtlar fəaliyyət göstərməyən keçmiş hərbi aerodromun ərazisində yerləşəcək.

Mövcud Tiflis hava limanı yenisi tikildikdən sonra logistik mərkəzə çevriləcək, yaxud da yalnız yük təyyarələrini qəbul edəcək, eləcə də ölkənin yüksək vəzifəli şəxsləri və yüksək rütbəli xarici qonaqlara xidmət göstərə bilər. Bu məsələ ilə bağlı yekun qərar hələ verilməyib.

nuna çevirmək, bununla Rusiyaya qarşı yeni cəbhə açmaq arzusunadadır. Amma Azərbaycan Rusiya ilə Moskva bəyannaməsinə uyğun olaraq xarici təhdidlərə qarşı birgə mübarizəni razılaşdırıb, habelə, Türkiyə ilə Şuşa Bəyannaməsi əsasında da yenə kənar

hədələrin önündə çiyin-çiyinə dayanmaq qərarı verib. Odur ki, Qərb bölgədə yaranmaqda olan yeni siyasi konfigurasiyanı - Rusiya-Türkiyə-Azərbaycan tandemini pozmağa nail ola bilməyəcək”.

Emil SALAMOĞLU
“Yeni Müsavat”

Bir neçə gündən sonra Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞ PA) yaz sessiyası başlayacaq. Bəllidir ki, Azərbaycan nümayəndə heyəti yanvar ayında Avropa Şurası Parlament Assambleyası ilə əməkdaşlığı və təşkilatda iştirakını qeyri-müəyyən müddətə dayandırmaq qərarına gəlib.

Bu qərar AŞ PA-da Azərbaycan nümayəndə heyəti üzvlərinin etimadnamələrinin qəbul edilməməsi barədə avropalı deputatların çağırışlarından sonra verilib.

Assambleya rəsmi Bakının öz üzərinə götürdüyü "əsas öhdəlikləri" yerinə yetirmədiyi qənaətinə gəlib və bu barədə qətnamə qəbul edib.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev isə deyib ki, əgər bir il ərzində nümayəndə heyətimizin hüquqları bərpa olunmazsa, biz Avropa Şurasından tamamilə çıxmağımız barədə məsələyə ciddi şəkildə baxa bilərik.

Son olaraq Moldovanın Avropa Şurasının Parlament Assambleyasındakı nümayəndə heyəti bu qurumun rəhbərliyinə məktub ünvanlayıb. Moldova nümayəndə heyətinin məktubunda AŞ PA-nın 2024-cü ilin yanvar ayı tarixində keçirilmiş sessiyasında qəbul edilmiş qərardan sonra təşkilat və Azərbaycan arasında yaranmış uçurumun aradan qaldırılması üçün Avropa Şurası Parlament Assambleyasına və Azərbaycan Milli Məclisinə birlikdə çalışmaq üçün çağırış ünvanlanıb.

Məktubda, digər üzv dövlətlər kimi, Azərbaycanın da AŞ PA-dakı nümayəndə heyəti vasitəsilə təşkilatın irəliləməsinə dəstək göstərdiyi qeyd edilib, habelə Avropada təhlükəsizliyə və sülhə mühüm çağırışların olduğu bir dövrdə bütün problemlərin

AŞ PA çərçivəsində parlamentlərarası dialoq vasitəsilə həllinin vacibliyi bildirilib.

Məktubda həmçinin Azərbaycan nümayəndə heyətinin AŞ PA-nın işində iştirak edə bilməməsinin nə təşkilata, nə də təşkilata üzv dövlətlərə uzunmüddətli xeyir gətirmədiyi vurğulanıb. İddialara görə, Moldovanın bu məsələdə vasitəçiliyi uğursuz olub. Belə ki, AŞ PA öz tələblərinin yerinə yetirilməsində ısrar edib. Bakı isə tələbləri haqsız sayır. Belə vəziyyətdə nə olacaq?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənizadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Avropa Şurası Parlament Assambleyasının yanvar ayında Azərbaycan nümayəndə heyəti haqqında qəbul etdiyi qərar, dəfərlərlə deyildiyi kimi, qərəzlidir və korupsiyalasmış anti-Azərbaycan lobblərinin təsiri altında verilmiş bir qərardır. Yeni AŞ PA-nın bu qərarı ilk növbədə onun öz adına, öz imicinə, nizamnaməsinə tamamilə ziddir: "Bir il ərzində onların tələblərinin guya Azərbaycana tərəfindən yerinə yetirilmədiyi halda, Avropa Şurasından çıxarılacağımız barədə qərarda qeyd olunanlar da nizamnamə pozuntusudur. Ölkə o tələbləri yerinə yetirmədiyi halda, növbəti bir il də vaxt verilə bilər. Azərbaycan dövləti və cəmiyyəti AŞ PA-nın bu qərarına haqlı olaraq təkpi göstərüb və bu gün də Azərbaycan bu addımın qərəzli olduğu mövqeyindədir. Tə-

AŞ PA-nın Azərbaycansız yaz sessiyası - kompromis görünür

Strasburq öz tələblərinin yerinə yetirilməsində ısrar edir, Bakı isə tələbləri haqsız sayır

sadıfı deyil ki, bir sıra dövlətlərin AŞ PA-dakı nümayəndə heyətləri Azərbaycana qarşı addımın ədalətsiz və Avropa Şurasının özü üçün zərərli olduğunu bəyan edərək qərarın ləğvi üçün müraciətlər ünvanlayıblar. Lakin belə görünür ki, hələlik AŞ PA həttə həmin müraciəti ünvanlayanlara da hörmətsizlik edir və müraciətlərə əhəmiyyət verilmir. Gözlənilən idi ki, dövlətlərin nümayəndə heyətlərinin məktubları müzakirəyə çıxarılmayacaq. Belə də

oldu. Çünki korupsiyalasmış qurum və onun korupsiyaya uğrayan başında duranlar daha güclüdürlər və müraciətlərə baxmağa lüzum görmürlər. Lakin onların bu mövqeyi Azərbaycanın iradəsinə təsir göstərə bilməz. Azərbaycan ən yüksək səviyyədə bu məsələdə öz sözünü deyib. Azərbaycan nümayəndə heyətinin AŞ PA-da fəaliyyəti bərpa olunmaya-çağı halda, Azərbaycanın Avropa Şurasından çıxması məsələsi müzakirə oluna bi-

lər. Biz Avropaya inteqrasiya istəyirik, əməkdaşlıqda ısrarlıyıq. Ancaq bu, qarşılıqlı və səmimi olmalıdır. Bizi saymayanın, bizə qərəzli münasibətdə olanın yanında olduğumuz mümkün deyil. Ona görə də Azərbaycan hələ ki gözləyir və AŞ PA-nın öz yanlış qərarını dəyişəcəyinin ən düzgün addım olacağını düşünür. Qərarlarını dəyişməyəcəkləri halda Azərbaycan son sözünü deyəcək. Onlar bizi Avropa Şurasına dəvət ediblər, biz zor-

la oraya daxil olmamışıq. İndi Azərbaycana qarşı sifarişli siyasət yürütmək Avropa Şurasının faydasına olmayacaq. Qərardan 3 ay keçib, əgər qalan müddət ərzində müəyyən anlaşma əldə olunmasa və ziddiyyətlər daha da dərinləşsə, təbii ki, Azərbaycan Avropa Şurası üzvlüyündən çıxmaqla bağlı məsələni rəsmi olaraq gündəmə gətirəcək".

Hüquq müdafiəçisi vurğuladı ki, belə olan halda, avtomatik olaraq Azərbaycan Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi üzvlüyündən də çıxacaq. Çünki Avropa Şurasının üzvü olmadan bu məhkəmə sisteminin üzvü olmaq qeyri-mümkündür:

"Bu halda isə Azərbaycan vətəndaşlarının Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinə müraciət imkanları məhdudlaşmış olacaq. Bu isə hüquq müdafiəçisi olaraq bizləri narahat edir. Ona görə də biz çox istəyirik Avropa Şurası ilə Azərbaycanın əməkdaşlığı qalsın. Bunu Avropa Şurası da istəməlidir və AŞ PA öz qərarına yenidən baxmalıdır. Azərbaycana qarşı qəbul etdiyi haqsız qərarını dəyişdirməlidir".

□ **Elibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

"Bakı son qərarı verməkdə tələsməməlidir"

Politoloq hesab edir ki, Rusiya və Ermənistan hakimiyyəti qarşılıqlı ittihamlarla ictimai rəyi manipulyasiya edir, realıqda isə...

"Rusiya ilə Ermənistan arasındakı münasibətlər sanki di-bə yaxınlaşır, amma əslində göründüyü kimi deyil. Qərbbəsi odur ki, təhlükəsizlik sahəsində münasibətlər pisləşsə də, Moskva ilə İrəvan arasında iqtisadi əlaqələr hər il yeni rekordlar qırır". Bunu politoloq Fəxrəddin Məmmədov bildirib.

"Belə bir fikir yaranır ki, Rusiya və Ermənistan hakimiyyəti qarşılıqlı ittihamlarla ictimai rəyi manipulyasiya edir. Amma realıqda bu, qarşılıqlı maraqları təmin etmək üçün planlaşdırılmış taktika-dır", - o əlavə edib. (Azpoliti-ka.info).

Ekspert bu yanaşmanın əsas məqamlarına diqqət edir: "Rusiya Azərbaycan və Türkiyənin fəaliyyətini məhdudlaşdırmaq üçün Ermənistanla Qərbbə flört etməyə, dəstək almağa imkan verir. Paşinyan isə Rusiyanın inteqrasiya layihələrindən və ikitərəfli strateji razılaşmalarından geri çəkilmir. Eyni zamanda anti-Rusiya ritorikası və rus sərhəddçilərinin hava limanından çıxarılması tələbi kimi

kosmetik addımları ilə anti-Rusiya sanksiyalarından qan keçir, Qərbbə himayəsini qazanır... Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsi və Ermənistan-Türkiyə münasibətlərinin normallaşması ilə bağlı heç bir irəliləyiş yoxdur. Rusiyasız kommunikasiyalar da açılıb.

Paşinyan iqtisadi güzəştlər və təhlükəsizlik sahəsində problemlərin olmamasına zəmanət alır. Belə ki,

2020-ci il müharibəsindən sonra Ermənistanın baş naziri Rusiyanın yanında yer aldı. Ancaq Kiyevi 3 günə zəbt edə bilməyən Kremlin icazəsi ilə alternativ mənbələrin formalaşdırılması üçün qırmızı xətlərini keçmədən Qərbbədən təhlükəsizlik təminatları almağa və anti-Rusiya ritorikasına başladı".

F.Məmmədov o qənaətdədir ki, İrəvanla Moskva arasındakı münasibətlərə

Kremlin xarici siyasət maraqları və Paşinyanın daxili siyasət maraqları prizmasından baxmaq lazımdır: "Məsələn, Paşinyan niyə 2018-2019-cu illərdə Rusiya kontingentinin tərkibində Suriyaya qoşun göndərmək qərarına gəldi? Çünki bu, Rusiya Prezidentinə lazım idi. Paşinyana da nəticədə daxiləki rusiyayönülmü müxalifəti zərərsizləşdirməyə imkan verdi. Paşinyan əvvəlcə Rusiyanın

Ermənistandakı strateji aktivlərinə qarşı cinayət işi açıdırıb, sonra isə onlara xitam verdirib. O, Köçəryanı həbs etdirib, sonra buraxıb. 44 günlük müharibədən sonra generalların istefa tələbi ilə üzleşən Paşinyan Rusiya prezidenti ilə razılığa gəlib. Baş nazir Qarabağdakı Rusiya sülhməramlılarının mandatına dair sənədi imzaladı və beləliklə, hakimiyyətdə qalmaq üçün Kremlin istədiyi hər şeyi etdi".

Təhlili vurğulayır ki, buna baxmayaraq, Azərbaycanın hərəkətləri hər şeyi dəyişdi: "Qərbbə fəallaşması Paşinyanı anti-Rusiya ritorikasının səviyyəsini artırmağa, KTMT-dəki üzvlüyünü "dondurmağa", "sülh kartı"nı bloklaşdırmağa və Rusiya sərhəddçilərinin hava limanından çıxması barədə tələb irəli sürməyə vadar etdi. Son iki qərar Qərbbə "prosesin başladığı" ümidini verdi. Ona görə də vacib olan avqustun 1-də sərhəddçilərin aeroportdan çıxarılması, "sülh kartı" çərçivəsində hansı alternativlərin olacağı və İrəvanın növbəti addımlarıdır. Moskva-

nın qırmızı xətləri aydındır: hərbi bazalar, Türkiyə, İran və Azərbaycanla sərhədlərin müdafiəsi, strateji aktivlər, KTMT və Aİİ-yə üzvlük, ikitərəfli müqavilələr və birgə hava hücumundan müdafiə qüvvələri".

F.Məmmədov deyir ki, Ukraynadakı müharibənin nəticələrindən çox şey asılıdır. Onun sözlərinə görə, Rusiya qalib gəlsə, Paşinyan Kremlin "qırmızı xətlərini" keçmədiyini göstərəcək.

"Əgər Rusiya Ukraynada məğlub olarsa, Paşinyanın Qərbbə xeyrinə "qırmızı xətləri" keçmək üçün hazır qərarları olacaq", - o əlavə edib.

Azərbaycanın atacağı addımlara gəldikdə isə politoloq hesab edir ki, Rusiyanın Ermənistanla bağlı addımlarını gözləmək məqsədəuyğun olardı: "Rusiyanın reaksiyası bəyanatlardan irəli getmir. Aydındır ki, Ermənistan "qırmızı xətləri" keçməyib, paralel ixracı artırır və pullar əldə edir. Azərbaycan Ermənistandan fərqli olaraq nə Rusiyanın, nə də Qərbbə maraqlarının dirijorudur. Ona görə də Bakı son sözü demək hüququnu özündə saxlayır və qərarlar verməkdə tələsməməlidir! Rusiya və Ermənistan sözdən hərəkətə keçənə qədər gözləmək lazımdır. O zaman Qərbbə daha mülayim olacaq".

□ **"Yeni Müsavat"**

Rusiya İstintaq Komitəsi "Crocus City Hall"a hücum edən terrorçuların Ukrayna xüsusi xidmət orqanları ilə əlaqəsini müəyyən edib. Bu barədə Rusiya İstintaq Komitəsi məlumat yayıb.

Bildirilib ki, istintaq terrorçularının cinayətə hazırlığının məqamları haqqında artıq mühüm məlumatlar əldə edib. Qeyd olunub ki, əldə olunan məlumatlar terrorçuların Ukrayna xüsusi xidmət orqanları ilə əlaqəsini göstərə bilər. Son məlumatlara görə, həbs edilən terrorçular Ukraynada onların Seyfullo adlı şəxsin sifarişini yerinə yetirdiklərini və pul aldıklarını təsdiqləyiblər.

Rusiya prezidenti Vladimir Putin ötən həftə bu mövzuda çıxışı zamanı deyib ki, "xarici arenada Rusiyanın davranışları çətin ki, İslam fundamentalistlərinin hücum obyektə olsun".

Belə görünür ki, Rusiya terror aktının "Ukrayna izi"ndə israr etməklə bərabər, radikal islamçı terror qruplaşmalarının hədəfi ola biləcəkləri versiyasını yaxına buraxmaq istəmir.

Haqqın.az yada salır ki,

FTX direktoru 6 ay əvvəl Bakıda

"Vilayəti Xorasan" haqda nə demişdi?

Görünən budur ki, Rusiya terror xəbərdarlığı etsə də, özləri bundan lazımi nəticə çıxarmayıblar

ərəzilər müəyyənəşdirir".

Bortnikov onu da demişdi ki, ABŞ və onun müttəfiqləri mövcud integrasiya formatlarını - MDB, Aİİ, KTMT və ŞƏT-i məhv etmək üçün genişmiqyaslı səylərə başlayıblar.

Görünən budur ki, Rusiya terror xəbərdarlığı etsə də, özləri bundan lazımi nəticə çıxarmayıblar.

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva Rusiya üçün təhdidlərin hələ də qaldığını düşünür: "Fikrimcə, Rusiya Fede-

yolunu tutmuşdu və bu indi də davam edir. Həm də Kreml bununla İslam ictimaiyyətinin hörmətini qazınmaq istəyirdi. Məhz bu pərdəni aradan götürmək üçün Qərb öz islamçı radikal qruplarına Rusiyada partlayışlarla bağlı yeni tapşırıqlar verdi. Nəticə isə göz önündədir. Fikrimcə, Rusiyanı və bu savaşa onun yanında olan bir sıra ölkələri də bu cür təhdidlər gözləyir. Yeni təhdid dalğası hələ də bitməyib.

planlarından birini təşkil etməyə başlayıb. Hələ də o yerlərdə radikal islamçılar qalmaqdadır. Burada əsas suallardan biri odur ki, onların bağlılığını kim qoruyub saxlayıb. Rusiya daxilində İslam amili kifayət qədər genişdir. Burada nə üçün Rusiyanın nəticə çıxarmadığına gəlincə, Kremlin nə qədər səmimi və ya qeyri-səmimi olduğunu demək çətin, amma terror aktları bəzi anlarda həlledici olur. Rusiya olma-

Aleksandr Bortnikov

boşluğun olmasıdır. Görünür, təhlükəni bilsələr də, qarşısını ala bilməyiblər. Lakin terror aktının nəticələrinə baxdıqda bunun Rusiyaya da sərfəli olduğu görünür. Birincisi, Ukraynaya qarşı hücumların legitimləşdirilməsidir. İkincisi, Mərkəzi Asiya regionu üçün təhlükənin yaranmasıdır ki, Rusiya bundan KTMT-nin gücləndirilməsi üçün istifadə edə bilər. Bu baxımdan, terror

təhlükəsindən xəbərdar olduqları halda bunun qarşısının alınmaması şübhəli suallar da yaradır. Lakin "Əl-Qaidə" və İŞİD təcrübəsi göstərir ki, belə terror aktlarının qarşısını almaq həmişə mümkün olmur. Xüsusilə İŞİD-in Xorasan qruplaşmasının Yaxın Şərqdə təcrübə qazanması onları daha təhlükəli edir".

□ **Cavansir ABBASLI**
"Yeni Müsavat"

MDB ölkələrinin Təhlükəsizlik Orqanları və Xüsusi Xidmətləri Rəhbərləri Şurasının 2023-cü il oktyabrın 11-də Bakıda keçirilən iclasında FTX direktoru Aleksandr Bortnikov İŞİD terrorçuları haqda bu xəbərdarlığı edib: "Yaxın gələcəkdə "Vilayət Xorasan" Əfqanıstanın kənarda terror aktları həyata keçirməyə imkan verəcək potensiala nail ola bilər. Onun liderləri bir-birindən ayrı qrupları birləşdirərək onları qonşu ölkələrə, ilk növbədə Mərkəzi Asiya və Rusiyaya soxulmaq planlarını gizlətmirlər. Onların emissarları MDB ölkələrində əvvəllər hüquq-mühafizə orqanlarının diqqətinə düşməyən şəxsləri öz sıralarına cəlb edirlər. Bizdə məlumat var ki, "Vilayət Xorasan" sıralarına qoşulan Mərkəzi Asiya respublikalarının vətəndaşları sərhədyanı rayonlarda kəşfiyyat aparır, təxribat qruplarının və terror vasitələrinin ötürülməsi üçün həssas

ral Təhlükəsizlik Xidməti əvvəlki gücünü və imkanlarını itirib. Müharibə şəraitində olan bir ölkənin mərkəzində hansı ölkənin proksi qüvvələri onlarla insanın ölümünə səbəbiyyət verəcək bir terakt törədirsə, bunun başqa adı yoxdur. Görünür, FTX-nin yalnız mənbələrlə işləyə biləcək, məlumat almaq vərdisləri qalıb, digər kəşfiyyat vərdisləri isə unudulmuşdur, ya da modern təhlükəsizlik çağırışlarına ayaq uydura bilmirlər. Fikrimcə, "Vilayət Xorasan", İŞİD kimi radikal güclərin Rusiyanı hədəf alması heç də təsadüfi deyil. Çünki Kreml Ukrayna ilə savaşın ilk günlərindən İslam dininin və onun müqəddəs elementlərinin müdafiəçisi kimi çıxış etməyə başladı. Bu da Moskvaya başqa səbəblər üçün lazım idi. Kreml Rusiyada yaşayan çexenləri və digər müsəlmanları Ukraynadakı savaşa sürükləmək üçün bu yolu seçmişdi. Həmin vaxt Qərb islamofobiya

FTX-nin beyin mərkəzləri bu cür təhlilləri aparacaq qədər güclü, amma nəticə çıxarıb tədbir görməyəcək qədər zəifdir. Bundan başqa, Qərb müstəqil siyasət yürütdüyünə, Avropadakı bəzi institutların imicinə böyük zərbələr vurduğuna görə Azərbaycanı da hədəf ala bilər. Ona görə biz də bu cür tendensiyalara hazırlıqlı olmalıyıq. Bizim üstünlüyümüz həm də ondadır ki, sərhədlərimiz qapalıdır".

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin mətbuat xidmətinin rəhbəri, beynəlxalq münasibətlər üzrə şərhçi Əziz Əlibəyli terrorun hər bir ölkənin başına gələ biləcəyini qeyd etdi: "Bu qənaətlər yeni deyil. Sadəcə, burada müəyyən detallar var. İŞİD-in son illər ərzində zəifləməsi heç də yoxa çıxmaq anlamına gəlmir. Sadəcə, onun xortladılması təzədən gündəmə gətirilir. Suriya, İraq və digər yerlərdə 2011-ci ildə gedən proseslərin tərkib hissəsi kimi Qərbin

sın, başqa ölkə olsun, heç bir dövlət terrorun qarşısını alaçaq gücdə deyil. Xüsusilə 140 milyonluq əhalisi olan ölkəni düşünək. Şimal qonşumuz üçün terrorun olacağı ehtimalı həmişə masa üzərində olub və gözlənilib. Digər bir məsələni də qeyd edək. Rusiya tərəfindən gələn açıqlamalarda onların terrorun xəbərlərinin olduğu görünür. Amma bunun qarşısı alına bilməyib, lakin bundan iqtidar öz xeyrinə yararlanmaqdadır. Bu terrorun fonunda Ukraynaya qarşı savaşa toplum da bir daha birləşir, hər halda, bu görüntünü görürük".

Siyasi analitik Asif Nərimanlı isə bildirdi ki, Moskvada baş verən terror aktının müəmmalı tərəfləri çoxdur: "Belə müəmmallardan biri də Bortnikovun 6 ay öncə xəbərdarlıq etməsi, buna baxmayaraq, terror aktının baş verməsidir. Burada ortaya çıxan ilk nəticə Rusiya təhlükəsizlik orqanlarındakı

Fransa Ermənistanı bu silahları verir - səfir açıqladı

Fransa Ermənistanı ələ hərbi texnika verir ki, onu başqaları ala bilmir. Bunu Fransanın Ermənistandakı səfiri Olivier Dekotiçni özünün "X" hesabında yazıb. Səfir "Politico" nəşrində dərc olunan Fransa radarları barədə məqaləni də paylaşmış. Məqalə "Thales" şirkəti tərəfindən istehsal olunan və Ermənistanı da tədarük ediləcək "Ground Master 200" və digər radarlar haqqındadır. Məlumatlara görə, Fransa sözügedən radarların üçünü Ermənistanı, birini isə Moldovaya tədarük edəcək.

Nəşr yazır ki, Parisdən 50 kilometr cənubda, Limurda yerləşən və "Thales" şirkətinə məxsus olan zavod "Ground Master" adlanan və hava məkanının müşahidəsi üçün nəzərdə tutulan müasir avadanlıqların istehsalı ilə məşğuldur. Bildirilib ki, şirkətin ən böyük sifarişçisi Fransa dövlətidir.

Radarlar hava təhdidlərini aşkar etmək və reaktiv qırıcları, raketləri və helikopterləri müəyyən etmək üçün nəzərdə tutulub. Sistem həmçinin dronları quşlardan ayırmağa imkan verən yeni xüsusiyyətlərə malikdir.

Qiyməti 30 milyon avro civarında olan bu qurğu 250 kilometrədən 500 kilometrədək olan məsafədəki hədəfləri aşkarlaya bilər. Ondan bir sinif aşağı olan "GM-200" isə 350 kilometrədək məsafədə yerləşən obyektləri müəyyən edir. Şirkətin müştəriləri arasında Ukrayna, İndoneziya və Mərakeş də daxil olmaqla 40 dövlətin adı çəkilir.

Xatırladaq ki, Fransanın müdafiə naziri Sebastyan Lekornunun başçılıq etdiyi nümayəndə bir müddət əvvəl Ermənistanı səfər edib. Səfər zamanı Ermənistan hərbiçilərinin hava hücumundan müdafiə sahəsində hazırlığı, zirehli texnikaların tədarükü müzakirə olunub.

"Le Figaro" qəzeti yazır ki, Ermənistanı radarlarla yanaşı "Safran" şirkəti tərəfindən istehsal olunan gecəgörmə qurğuları və "Mistral" hava hücumundan müdafiə sistemləri tədarük ediləcək.

Iran son iki ildə Ermənistanla birgə hərbi təlimlər keçirmək təklifi etsə də, rəsmi İrəvan bundan imtina edir. Ermənistan rəsmiləri iddia edirlər ki, bunun üçün müvafiq hüquqi baza formalaşdırılmayıb. Ermənistan hakimiyyəti buna razılaşarsa, ölkə “geosiyasi toqquşmaların mərkəzinə çevrilə bilər”.

2022-ci ildə Qarabağda separatçıların tör-töküntülərinə təlim keçmək üçün 14 nəfərlik iranlı təlimçinin qanunsuz olaraq Azərbaycanın suveren ərazilərinə göndərilməsinin və indi Hindistandan göndərilən silah və texnikanın yenə də İran ərazisindən daşınmasının, İranın Ermənistanı pilotsuz uçuş aparatları ilə təchiz etməsinin təmsalında da görürük. Torpaqlarımız işğaldan

biq olunmuş sanksiyaların yumşaldılması istiqamətində addımlar ata bilər.

ABŞ-la olmasa da Fransa ilə İran arasında belə bir gizli sövdələşmənin olma ehtimalı kifayət qədər yüksəkdir. Yeni İran Qərbin Ermənistan ərazisində yerləşməsinə göz yumur, əvəzində Avropa İttifaqı İranla bağlı sanksiyaların yumşaldılması istiqamətində qərarlar qəbul edir və buna Er-

razılışırlar, birgə təlimlər keçirirlər?”

Herbi ekspert Səxavət Məmməd bildirdi ki, İran regionumuzun ən təhlükəli dövlətidir: “İranla Ermənistanın münasibətləri hər zaman yüksək səviyyədə olub. Tərəflərin hərbi əməkdaşlığı da var. Belə ki, 44 günlük müharibə zamanı İran istehsalı olan məmmlərin və digər hərbi məhsulların Ermənistan ordusu tərəfindən istifadə edildiyi

Atəşkəsin pozulmasına reaksiya: “Ordumuza, dövlətimizə inanırıq”

Laçın və Kəlbəcər atəşə tutuldu - yeni məskunlaşan sakinlər danışdı

Ermənistan silahlı qüvvələri ötən gün gecə saatlarında Laçın rayonu istiqamətində atəşkəsi pozub. Rəsmi məlumata görə, düşmənin Gorus rayonunun Xoznavar, Xanazax, Ərəvus yaşayış məntəqələri istiqamətlərində yerləşən mövqelərindən Ordumuzun Laçın rayonunun Sadınlar, Hüsülü, Malıbəyli və Cəğazur yaşayış məntəqələri istiqamətlərindəki mövqeləri müxtəlif çaplı atıcı silahlardan fasilələrlə atəşə tutulub. Ermənistan silahlı qüvvələrinin bölmələri aprelin 9-u saat 10:40 radələrində İstisu yaşayış məntəqəsi istiqamətində yerləşən mövqelərindən Azərbaycan Ordusunun Kəlbəcər rayonunun İstisu yaşayış məntəqəsi istiqamətində yerləşən mövqelərini atıcı silahlardan atəşə tutub.

Qeyd edək ki, Laçın “Böyük Qayıdış” prosesi çərçivəsində keçmiş məcburi köçkünlərin qayıtdığı əsas yaşayış məntəqələrindən biridir. Laçın şəhəri və Zabux kəndlərinə minlərlə sakin köçürülüb və onlar hazırda da orada yaşayırlar.

Modern.az saytı Ermənistanın son təxribatı ilə əlaqədar hazırda Laçında yaşayan insanların fikrini öyrənilib.

35 yaşlı Laçın sakini Ziyadxan Məmmədov heç bir qorxu hissi keçirmədiyini vurğulayıb: “Avqustun 26-dan Zabux kəndinə köçmüşük. Ordumuza, dövlətimizə, Ali Baş Komandanımıza güvənib bura gəlmişik. Heç bir qorxu-ürkü də yaşamırıq. İnsanlarımız həyat-bacasında işləyir. Mən şəxsi təsərrüfatımda kartof və ağac ekmişəm. 31 ildən sonra vətənimizdə yaşayıq. Bundan gözəl nə ola bilər? 1990-cı illərin əvvəlləri deyil ki, kimse bizi qorxutsun, aldatsın və bizi buradan çıxartsın. Ordumuza, dövlətimizə, dövlət başçımıza inamımız tam və sonsuzdur”.

64 yaşlı Laçın sakini İsmayıl Ağayev də atəşkəsin pozulmasına görə həyəcan və stress keçirmədiklərini söyləyib: “Laçında hər şey gözəldir. Gözəl hava var. Camaat həyətyanı sahəsində əkin-biçinlə məşğuldur. Təmizlik işləri görürlər. Ordumuza, dövlətimizə inanırıq. Ölkəmizdə ictimai-siyasi sabitlik var. Ermənistandakı kimi xaos, hərə-mərclik deyil ki, iki güllə atılan kimi həyəcanlanıb stress keçirək. Allah şəhidlərimizə rəhmət eləsin, bu sevinci bizə yaşadan bütün Ordumuza və cənab Prezidentə minnətdarıq. Bu yerlərin əsl sahibləri kimi Laçında oturmuşuq. Ermənilər güman eləməsin ki, 1992-ci ildəki kimi olacaq. Bu gün Azərbaycanda dövlət-xalq birliyi var. Hər hansı başıpozuqluqdan, xaosdan söhbət gedə bilməz. Biz laçınlıyıq, məğrur olmuşuq. Dağlar qədər qüdrətimiz var”.

□ **Cavansir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

İrəvan İranın birgə hərbi təlimlər təklifindən imtina edir

Ermənistan rəsmiləri iddia edirlər ki, bunun üçün müvafiq hüquqi baza da formalaşdırılmayıb, amma əsl səbəb...

Erməni iranşünas Vardan Voskanyan deyib ki, İran Ermənistanın ərazi bütövlüyünün təmin olunmasında təhlükəsizlik baxımından daha da böyük rol oynaya bilər, bunun üçün qanunverici baza yaradılmalıdır: “Başqa sözlə, birgə hərbi təlimlər keçirməliyəm, müəyyən birgə təhlükəsizlik çəti formalaşdırmalıyıq ki, bunun çərçivəsində iki dövlət risk şəraitində fəaliyyət göstərə bilsin. Bu risklər isə Ermənistanda həmişə mövcuddur. Bu müddət ərzində İranla ən azı bir irimiqyaslı hərbi təlim keçirilməli idi”.

O bildirib ki, iranlılar səsiz ittifaq şəraitində də hərəkət edə bilərlər, bu da təsirli ola bilər”.

AMİP Ali Məclisinin rəhbəri Rəşad Bayramovun fikrincə, İranın Ermənistanla birgə hərbi təlimlər keçirmək istəməsi və ümumiyyətlə hərbi əməkdaşlığı genişləndirmə cəhdləri yeni bir şey deyil: “İran uzun illər ərzində davamlı olaraq bir çox istiqamətdə, o cümlədən hərbi sahədə Ermənistanın etibarlı tərəfdaşı olduğunu nümayiş etdirib. Biz bunu Birinci Qarabağ savaşında erməni əsgərlərinin təchizatının İran tərəfindən həyata keçirilməsinin, İran hərbi təlimatçıların erməni terrorçuları üçün təlimlər keçməsinin, 30 illik işğal dövründə İranın Ermənistanla etdiyi yardımların, eləcə də İkinci Qarabağ savaşında silah və texnikanın İran ərazisindən daşınmasının,

azad edildikdən sonra həmin ərazilərlə sərhədyanı bölgədə hərbi təlimlər keçirmək də İranın Azərbaycana hərbi güc nümayiş etdirmək cəhdi ilə yanaşı, həm də Ermənistanla mənəvi dəstək xarakteri daşıyırdı.

İran bütün bu fəaliyyətlərinə müxtəlif don geyindirməyə çalışsa da, indiki davranışlarına bəhanə tapmaqda belə acizlik nümayiş etdirir. Ermənistanın aktiv şəkildə regiona kənar oyunçuları cəlb etmək istiqamətindəki fəaliyyətinə, İranın birinci düşmən olaraq gördüyü ABŞ-Ermənistan birgə hərbi təlimlərinə, sərhəd boyu mülki missiya adı altında ayrı-ayrı Qərb ölkələrinin kəşfiyyat qruplarının yerləşməsinə səsinə çıxarmır.

Türkiyə düşmənciliyi və Bütöv Azərbaycan qorxusu bir yana, Ermənistanın Azərbaycan və Türkiyə ilə sərhədlərinin bağlı olması, Gürcüstanla sərhədin faktiki olaraq ancaq yaz-yay aylarında fəaliyyət göstərməsini fərsət olaraq gören İran həm də Rusiyadan boşalacaq yerdə pay sahibi olmaq istəyir. Yeni başqa sözlə, İran ümid edir ki, Ermənistanı Rusiyanın asılılığından qurtarmaq və bununla da Rusiyanı Cənubi Qafqazdan sıxışdırıb çıxarmaq istəyən Qərb Ermənistan iqtisadiyyatını ayaqda saxlamaq üçün, onların enerji, qida təhlükəsizliklərini təmin etmək üçün İranla hansısa sövdələşməyə gedə və tət-

mənistan iqtisadiyyatını ayaqda saxlaya bilmək üçün məcburi addım donu geyindirir.

Bütün bu sadalananların nəticəsidir ki, İran Ermənistan ərazisində öz dayaqlarını möhkəmləndirmək üçün rəsmi İrəvanla həm də hərbi sahədə daha böyük əməkdaşlığa can atır. Elə birgə hərbi təlimlərin keçirilməsi ilə bağlı təkliflər də bunun bariz sübutudur”.

“Tərxis Olunmuş Hərbçilərin Gəncləri Məarifləndirmə” İB-in sədri Emin Həsənlı E,rmənistanı ayaqda iki dövlətin saxladığını qeyd etdi: “Ermənistan Rusiya və İranla birgə hərbi təlimlər keçirmək istəmir. Hər iki dövlətdən uzaqlaşmaq istəyir. Bunun da səbəbi Qərbə yaxınlaşmaq istəyidir. Əvvəllər hər iki tərəflə eyni masada otururdu. Qərb göz yumurdu, regionda Ermənistanın mövcud olması üçün. Amma indi Amerika ortaya konkret məsələ qoyub. O da Rusiyanı Cənubi Qafqazdan çıxarmaq istəyir. Türkiyə də bu proseslərdən narahatdır. Ermənistan tərəfdən get-gedə halqa daralır. Uzun müddətdir ki, Ermənistanı ayaqda iki dövlət saxlayır, Rusiya və İran. İran hazırda Hindistan silahlarının üzərindən Ermənistanla daşınmasına icazə verir. Hüquqi baza-filan məsələsi bir bəhanədir. İstəsələr, bir gündə hazırılayıb verərlər. Parlamentdə çoxluq Paşinyanın tərəfindədir. Necə olur ki, Amerika ilə

aşkarlandı. Qarabağda qeyri-qanuni erməni silahlılarına iranlı mütəxəssislərin təlimlər keçməsi də sübut olundu. İran Azərbaycana qarşı aqressivdir və Azərbaycanın müstəqil dövlət olmasını həzm etmir desək, yanlışdır. İran ordusuna Ermənistan ordusu ilə hərbi təlim keçməsi heç nə qazandırmayacaq. Bu cür təlimlər ancaq siyasi mesaj xarakterli ola bilər. İran sanki Azərbaycanla İsrail münasibətlərinin heyfini çıxarmış kimi davranır. Bu isə uşaq davranışı kimi görünür. İş o yere çatıb ki, İran rəsmiləri Suriyada səfirlik vurulandan sonra Azərbaycanı hədələyir. İranın Suriyada kifayət qədər qüvvəsi var, ancaq birbaşa İsrailə zərbə endirmək istəmir, yaxud bundan ehtiyat edir, ona görə də qonşuluğundakı dövlətə təzyiq etmək istəyir. İran bundan əlavə, Türkiyəyə də əzələ nümayiş etdirmək niyyətindədir. Türkiyə ilə Azərbaycanın hərbi əməkdaşlığı üst səviyyədədir. İran bundan da narahatdır. Ona görə də Türkiyə ilə Azərbaycanın etdiyinə eynisini Ermənistanla etmək istəyir. Məsələ ondadır ki, Ermənistan İranın sözde düşmənləri olan Fransa, hətta ABŞ-ı regiona daxil edib. Məntiqə İran Ermənistanla münasibətlərini kəsməli idi. Ancaq biz bunun tam əksini görürük. Əslində kiçik dövlətlər böyük dövlətlərlə hərbi əməkdaşlığa, hərbi təlimlərə maraqlı olur, ancaq İran Ermənistanla hərbi təlimlər keçirmək istəyir və Ermənistan bundan imtina edir. İran elə düşünür ki, ona qarşı zərbələr Azərbaycan ərazisindən endirilə bilər. Hesab edirik ki, İran bunda yanlışdır. İran zərbəni elə Ermənistan üzərindən alacaq. Antiterror əməliyyatından əvvəl ABŞ hərbiçiləri Ermənistanda təlimdə idi. Elə o zaman informasiya yayıldı ki, ABŞ hərbiçiləri daha çox İran sərhədi istiqamətində fəaliyyət göstərirlər. ABŞ-ın dünyadakı personalının sayına görə ən böyük səfirliyi məhz Ermənistanla yerləşir. Ancaq İran yenə də Ermənistanla əməkdaşlıqda maraqlıdır. İranı məntiqə közmək mümkün deyil”.

Basketbol səbətimiz və giləs

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

Rayon və şəhərlərimizdə tez-tez, az qala hər gün hansısa idman qurğusu açılır, lent kəsilir, özülə kapsul atılır və sairə. Sevindirici haldır mı? Əlbəttə. Elə dünən Gəncədə stadionun əsası qoyuldu. Respublikanın ikinci şəhərində stadion biabırçı gündə idi. Nəticədə Gəncə gəncləri bekar qalır, dini-radikal qrupların, ondan da qabaq Sürət kimilərin təsiri altına düşürdülər, Bakıya silahlı yürüş, icra hakiminə sui-qəsd tipli mənfəət hərəkatlarına yol verirdilər.

Nə qədər çox idman yeri olsa, o qədər yaxşıdır. Ancaq bu qurğuların sonrakı taleyi, istifadə vəziyyəti, əldə edilən nəticələr, görəsən, kimi maraqlandırır?

5 apreldə xəbər lentində oxudum: "Azərbaycanın qadınlarından ibarət 3x3 basketbol komandası Tailanddakı beynəlxalq turnirdə 2-ci yeri tutmuşdur". Sonra komanda üzvlərinin adlarını yazmışdılar. Mən də burada təkrar yazım, oxuyun, həzz alın: Dina Ulyanova, Tatyana Deniskina, Aleksandra Mellenhauer və Mercedes Uoker.

Hamısı tərtəmiz azərbaycanlıdır... Əlbəttə, kiməsə deyər ki, qloballaşan dünyamızda milli komanda anlayışı artıq əvvəlki kimi deyil, o baxımdan Mercedes xanımın əslən Kürdəmirin Şilyan kəndindən olması tamamilə mümkün haldır. Həmçinin yaxşı pul, maaş verib komandaya xaricdən oyunçu alırlar, əcnəbiləri milliləşdirir, pasport, vətəndaşlıq verirlər. İlk baxışdan haqlı mövqedir. Ancaq Mellenhauerə yaradılan şərait və maaşı hansısa azərbaycanlı zənən xeyləyinə (məsələn, Məlahət xanım) versəniz əliniz quruyur? Qoy bu xalqın idman qurğuları, idmana ayrılan pulları elə öz övladlarına sərf edilsin. Xaricilərə verilən pulun bizə nə xeyri? Lap onlar çempion olsun. Bunun rüşvətlə harasa qəbul olunmaqdan fərqi nədir? Saxta uğurdur axı.

Vaxtilə, Ziya Məmmədov nəqliyyat naziri olanda koreyadan bir dəstə zənən gətirib komik otüstü hokkey komandası qurmuşdular. Üzvlərin adı da belə idi: Kim Həsənova, Çan İbrahimova, nə bilim, Din Əliyeva... Axır nə oldu o komandanın, bilən varmı?

Yetim azərbaycanlı uşaqların basketbolla məşğul olması üçün meydançalar yoxdur. Top almağa pul tapmırlar. Heç səbət də yoxdur. Biz isə xariciləri gətiririk. Uşaqları həm də ona görə xüsusi vurğulayıram ki, bizim milli Basketbol Federasiyamızın sədri, yanılmıramsa, təhsil naziri Emin müəllim olmalıydı.

Bu mövzu haqda bir az informasiya toplamaq üçün milli basketbolumuzun aze.basketball adlı saytına girdim. Sən demə, bizdə bu idman üzrə hətta liqa varmı, əməllicə çempionat gedir, qırqın-qıyamətdir. Ən çox diqqətimi Şəkinin komandası çəkdi. Baş məşqçi nigeriyalı Aleksandr Uco müəllimdir (bu yoldaşın soyadı onun əsl şəkili olmasını göstərir, yaqın Nigeriya şəkiliylərindəndir - Z.H.) Ona amerikalı Kris Klark kömək edir. Komanda üzvləri isə Adebayo Oduleye, Solomon Arosanyin, Pol Dibal (hər üçü nigeriyalıdır - yaqın trener acından ölməsinlər deyə bütün qahımlarını yığıb gətirib), Simeus Vebster, Vanya Kinq və elə Kris Klark kimi amerikalılar yazılmışdı (Kris müəllim həm oynayır, həm məşq keçir). Turnir cədvəlində Şəki basketbol komandasının 16 oyun keçirdiyini, 16 oyunun hamısında uduzduğunu gördüm.

Yəni uduzmaq uduzmaqdırsa, elə o maaşı, çirkli pulları Şəkinin Baş Göynük kəndindən olan hansısa yetim-yesirin adına yazıb silə bilməzsinizmi? Arada 5-10 manat qazanar bəlkə. 16 oyun uduzmağa mütləq nigeriyalı və amerikalı lazımdır?

Bəlkə də şəkililər simiclik eləyir, dəftər-kitaba yazılan maaşın hamısını istəyirlər, ona görə hökumətimiz məcburdur legioner alsın. Nə biləsən...

ABŞ, Avropa İttifaqı (Aİ) və Ermənistan arasında Brüsseldə keçirilən üçtərəfli görüşün nəticələrinin regiona sülh və sabitlik deyil, böyük problemlər, qarşıdurmalar gətirəcəyi haqda proqnozlar gerçəkləşə bilər.

"Yeni Müsavat" yada salır ki, ABŞ dövlət katibi Entoni Blinken və Avropa Komissiyasının sədri Ursula fon der Lyayen Brüssel görüşü öncəsi Azərbaycan Prezidentinə zəng edib əmin etmək istəyirdilər ki, Ermənistanla bağlı həyata keçirilməsi nəzərdə tutulan tədbirlər Azərbaycana qarşı yönəlməyib. Görüşdə baş nazir Nikol Paşinyanın təklif etdiyi "Sülh qovşağı" layihəsi alqışlanıb və dəstəklənib. Məlumdur ki, Paşinyanın bu layihəsi əslində Zəngəzur dəhlizinə alternativ kimi irəli sürüb. Ermənistanın "Sülh qovşağı" layihəsi Azərbaycan tərəfinin səsləndirdiyi marşrutdan çox da fərqlənmir. "Sülh qovşağı" xəritəsi layihəsində Ermənistanın - Qara, Aralıq, Xəzər dənizləri və İran körfəzinə çıxış imkanları göstərilir. Xəritədə Azərbaycan-Ermənistan və Ermənistan-Türkiyə sərhədlərində yol infrastrukturunu üçün 7, dəmir yolu infrastrukturunu üçün isə 5 sərhəd-keçid məntəqəsinin quraşdırılması nəzərdə tutulur.

Layihədə təklif edilir ki, bütün infrastruktur, o cümlədən avtomobil yolları, dəmir yolları, hava yolları, boru kəmərləri, kabellər, elektrik xətləri keçdikləri ölkələrin suverenliyi və yurisdiksiyaları altında fəaliyyət göstərsin. O cümlədən, hər bir ölkə öz ərazisindəki aidiyyəti dövlət qurumları vasitəsilə nəqliyyat vasitələrinin, yüklərin və insanların öz ərazisindən keçidi də daxil olmaqla, sərhəd, gömrük nəzarəti və bütün infrastrukturların təhlükəsizliyini təmin etsin. Sırr deyil ki, Qərb Zəngəzur dəhlizinin Rusiyanın nəzarətində olmasının əleyhinədir. Qərb istəmir ki, Rusiya Güney Qafqazın ərazisindən sıxışdırılana qədər dəhliz açılsın. Brüsseldə "Sülh qovşağı"nın dəstəklənməsi Qərbin Zəngəzur dəhlizinə qarşı olduğunu deməyə əsas hesab oluna bilərmi? Ermənistanın uzun illərdir apardığı işğalçı siyasət ölkəni regiondakı bir sıra nəqliyyat layihələrindən kənar qoyub. Bu səbəbdən də baş nazir Nikol Paşinyan Tiflisdə keçirilən "İpək Yolu" forumunda çıxışı zamanı "Sülh kəsişməsi" layihəsini ortaya atıb. Əslində bu layihə uzun müddətdir heç kə-

Qərb Zəngəzur dəhlizinə qarşı

Brüsseldəki üçtərəfli görüşdə Paşinyanın alternativ olaraq irəli sürdüyü "Sülh qovşağı" ABŞ və Aİ tərəfindən alqışlandı; ekspertlərin fikrincə, gerçəkləşməsi nonsensdir, çünki...

sin üzünə belə baxmadığı "erməni qovşağı"nın adı dəyişdirilmiş formasıdır. Paşinyan komandası layihənin reallaşma bilmə analizini aparmaqdansa, onun reklamı ilə məşğul olmağı üstün tutub.

Ermənistan regionda həmin bu dəhliz vasitəsilə Azərbaycan üzərindən Xəzər dənizinə çıxış əldə etməyi hədəfləyir. Digər bir istiqamət Gürcüstan və onun üzərindən Qara dənizə çıxışı ehtiva edirdi. Bir tərəfdə də, təbii ki, Türkiyə ilə sərhədin açılması üçün ora gedən dəhliz - quru yoludur. Nəzərə alsaq ki, Ermənistan coğrafi baxımdan qapalı ölkədir, onun Xəzərə, ya Qara dənizə çıxışı yalnız qonşu ölkələr vasitəsilə mümkündür. Ermənistanın belə bir qərar verməsinə təsir edən digər bir amil Azərbaycanla İranın Zəngilandan başlayan quru yolla bir tranzit dəhlizinin əsasını qoymasıdır.

Politoloq Murad Sadəddinovun sözlərinə görə, Orta dəhlizə qarşı gedən qüvvələr Paşinyanın layihəsini dəstəkləyirlər: "Amma Zəngəzur koridoru ilə "Sülh qovşağı" müqayisə oluna bilməz. Çünki Orta dəhlizdə Mərkəzi Asiyadan Avropaya qədər logistika nəzərdə tutulur. "Sülh qovşağı" isə guya Ermənistandan gələcək, Gürcüstanı gedəcək, hətta İrandan da keçəcək... İrəvan bu məsələni on illərdir danışır, fəqət gerçəkləşmir. Heç

kim Ermənistandan qovşağ keçməsinə razı olmayacaq. Sadəcə, Azərbaycana, eləcə də Orta dəhlizdə marağı olan Çinə təzyiq etmək üçün Paşinyanın layihəsinə dəstək ifadə edirlər". Politoloq əmin-dir ki, regionda Türkiyə və Azərbaycanın maraqları nəzərə alınmadan heç bir kommunikasiya layihəsi həyata keçə bilməz, ona görə bu layihənin perspektivini görmür. **M.Sadəddinovun sözlərinə görə, noyabrda ABŞ-da seçkidir və Blinken erməni lobbisinin maraqlarını ifadə etməyə çalışır:** "Onların səsvərmədə imkanlarından yararlanmaq niyyəti güdülür. Ancaq realıqda bu projeni Azərbaycanın layihəsi ilə müqayisə etmək olmaz. Çünki Ermənistan dağlıq relyefi olan ərazidir, oradan dəmir yolları, qovşaqlar çəkmək çətin olacaq. Ermənistandan Gürcüstanı, oradan Qara dənizə yollar çıxarmaq ağırlaşdırıcı hallardır. Ona görə logistika şirkətləri Azərbaycanın irəli sürdüyü təklifləri dəstəkləyir".

Siyasi və Hüquqi Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Xəyal Bəşirovun "Yeni Müsavat"a bildirdiyinə görə, "sülh kəsişməsi"nin niyyəti dəhlizə alternativ irəli sürməkdir, lakin gerçəkləşməsi nonsensdir. Siyasi şərhçinin fikrincə, Ermənistanın bu qovşağda yerləşməsi üçün qonşularla münasibətləri normallaşmalıdır: "Ermənistan isə

Türkiyə və Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları irəli sürür, düşmənçilik edir, üstəlik, aşağıda İran yerləşir. Bu şəraitdə Ermənistan necə "sülh qovşağı" ola bilər?" **Ekspertin fikrincə, əgər İran sülh qovşağında yer alacaqsa, onda Qərb Təhrandakı rejimə niyə sanksiyalar tətbiq edir, oradakı hakimiyyətə təzyiqlər göstərir:** "Sadəcə, Ermənistanı yola gətirmək lazımdır ki, Zəngəzur dəhlizi işə düşsün. Brüssel görüşünün nəyə hesablandığı hamımıza bellidir. Hər üçü - Paşinyan, Blinken və Leyen "Dağlıq Qarabağ" ifadəsini dilə gətirdilər. Burada da onların regiona baxışı məlum olur. Ümumiyyətlə, onlar Cənubi Qafqaz deyəndə Ermənistanı nəzərdə tuturlar. Yəni Ermənistanın inkişafını, təhlükəsizliyini Cənubi Qafqazın inkişafı kimi görürlər. Bu da absurd bir yanaşmadır. Ona görə də "sülh qovşağı" Paşinyanın uydurma ifadəsidir və beynəlxalq ictimaiyyətə sırmaq istəkləridir. Düşünürəm ki, sadaladığım səbəblərdən Ermənistan "sülh qovşağı" ola bilməz". X.Bəşirov hesab edir ki, İrəvan götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirməli, blokada olan kommunikasiyaların açılması ilə bağlı əldə olunan razılaşmaları icra etməlidir, nəinki bəhanələr axtarmalı, müxtəlif pozuculuq əməlləri ilə məşğul olmalıdır.

□ **Emil SALAMOĞLU**
 "Yeni Müsavat"

Aprelin 15-dən sonra nə olacaq?

Özünü "sülh göyərçini" kimi göstərən Ermənistan rəhbərliyi terrorçu birləşmələrin Qazax istiqamətində cəmləşməsinə göz yumur; işğal altındakı kəndlərin azad olunmasından imtina savaşa gətirib çıxara bilər

Ermənistan Azərbaycan tərəfinin sülh müqaviləsi layihəsi ilə bağlı son təkliflərinə cavab verib. "Yeni Müsavat"ın məlumatına görə, bunu Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyinin sözçüsü Ani Badalyan "AzadlıqRradiosu"nın sorğusuna cavab olaraq bildirib. Bildirildiyinə görə, söhbət müqavilə layihəsinə dair təkliflərin dəqiqləşdirilməsindən gedir.

Bu yaxınlarda xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan bildirib ki, İrəvan və Bakı sülh müqaviləsinin bağlanması ilə bağlı danışıqlarda artıq bir sıra razılaşmalara nail olub, lakin tərəflərin iki əsas məsələ üzrə baxışları hələ də bir-birindən uzaqdır. Bu, ərazi bütövlüyünün qarşılıqlı tanınması, sərhədlərin demarkasiyası və infrastrukturaların blokdan çıxarılması prosesidir. Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan isə Avropa İttifaqının Siyasi və Təhlükəsizlik Komitəsinin sədri Delfin Pronkun başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşündə də sülh prosesini müzakirə edib. Paşinyan 2022-ci il oktyabrın 6-da Praqada, 14 may və 15 iyul 2023-cü ildə Brüsseldə, 5 oktyabr 2023-cü ildə Qranadada keçirilən görüşlər nəticəsində əldə olunmuş razılaşmaların həyata keçirilməsinin vacibliyini vurğulayıb. Bu sazişlərə əsasən, 1991-ci il Almatı Bəyannaməsi əsasında Ermənistan və Azərbaycan bir-birinin ərazi bütövlüyünü qarşılıqlı olaraq tanıyır.

Sülhdən danışmağa, sadəcə, vaxt qazanmaq vasitəsi kimi yanaşan Paşinyan hakimiyyəti revanşistlərə geniş meydan verməkdədir. Məlumat görə, bugünlərdə silaha sarılacağını bəyan edən "döyüş qardaşlığı" radikal təşkilatının üzvləri yenidən Qazağın işğal altındakı kəndlərinə gəlməyə hazırlaşır. Təşkilatın üzvləri daha öncə Qazağın kəndlərində hərbi təlimlər keçirmək, orada məskunlaşan erməniləri Azərbaycana qarşı müharibəyə hazırladığını istəsələr də, Ermənistan hakimiyyəti buna imkan verməyib. Təşkilatın rəhbəri Hrant Ter-Abrahamyan bildirib ki, yenidən Tavuşa gedəcəklər. "Bizə icazə vermirlər, amma biz oradakı əhaliyə (Qazağın kəndlərində məskunlaşdırılan ermənilər-red.) söz vermişik ki, yanlarında olacağıq. Əslində bütün bunlar təkəvə Tavuş məsələsi deyil, bütün Ermənistanın məsələsidir. Bu gün Noyemberyandadır, sabah İcəvanda ola bilər. Ermənistanın hər bir bölgəsində qaynar nöqtələr var. Əhali müqavimət göstərəcəksə, biz də onların yanında olacağıq", - o bildirib. Ter-Abrahamyan Azərbaycanla müharibəyə

hazırlaşdıqlarını, hətta hücum keçə biləcəklərini gizlətmir. İddia edir ki, Azərbaycan Qazağın işğal altındakı kəndləri və Zəngəzur dəhlizi istiqamətində əməliyyat həyata keçirə bilər. "Bu, genişmiqyaslı müharibə yox, 2-3 günlük əməliyyat ola bilər. Biz də buna hazırlaşmalı, buna bənzər bir şey etməliyik", - radikal qruplaşmanın rəhbəri deyib.

Qeyd edək ki, 50-dən artıq silahlı saxlanılma da, sonradan polis bölməsinə qumbaralı hücum edənlərin tələbləri nəticəsində onlar sərbəst buraxılıb və növbəti tamaşa nümayiş olunub. Beləliklə, terrorçuların bölgəyə cəmləşməsinə görməzdən gələn Ermənistan rəhbərliyi ölkənin silahlı qüvvələrini və hərbi texnikanı da şərti sərhədlərə toplayır. Belə olduqda işğal altındakı kəndlərin azad olunmasından imtina savaşa gətirib çıxara bilər.

Bu arada, **Ermənistanın keçmiş baş naziri Hrant Baqratyan** da maraqlı açıqlama verib. "Paşinyan niyə 1991-ci il bəyannaməsindən danışır? Azərbaycan bu bəyannaməni ciddiyyə almır. Müharibə olacaq və mən bilərəm ki, biz qalib gələcəyik. Bugünkü düşmənimiz Azərbaycan deyil", - deyə sabiq baş nazir fikrini yekunlaşdırıb. Məsələ burasındadır ki, Azərbaycan Ermənistana qarşı ərazi iddiasında deyil. Bakı beynəlxalq hüquqa istinad edərək hələ də işğalda qalan 8 yaşayış məntəqəsinin azad edilməsi tələbində ısrarlıdır. İlk mərhələdə bu yaşayış məntəqələrinə dördünün, yeni anklav olmayan kəndlərin təhvil verilməsi təmin edilməlidir.

Azərbaycan Prezidenti bu ilin əvvəlində İrəvana yol xəritəsini təklif edib. Ermənistan isə hələ də məsələni uzadır. Proseslərin sonrakı gedişatını ekspertlər necə proqnozlaşdırır?

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı "Yeni Müsavat"a əminliklə bildirdi ki, sülh müqaviləsi ilə bağlı Ermənistan real nəticəyə yönəlik fəaliyyətlə deyil, manipulyasiya ilə məşğuldur: "Son olaraq bildirildik ki, deyilən layihəyə cavab veriblər. Bizə onların cavabı yox, bir-baş "hə" demələri gərəkdir.

Baş düşməlidirlər ki, biz onlara hansısa təklifi müzakirə üçün deyil, qeyd-şərtsiz müsbət cavab üçün göndəririk. Hələ ki bunu başa düşmək istəmirlər. Real nəticə onların bu reallığı dərk etməsindən sonra əldə olunacaq. Reallığı başa düşmək istəməyən erməni rəhbərləri isə hələ də söz oyunları ilə məşğuldurlar, ziddiyyətli açıqlamalar verirlər. Xarici işlər nazirləri deyir ki, "bir sıra razılaşma" əldə olunub, dərhal da qeyd edir ki, iki əsas məsələ, yəni ərazi bütövlüyünün qarşılıqlı tanınması, demarkasiya, kommunikasiyaların açılması məsələlərində razılıq yoxdur. Baş nazir isə bildirir ki, danışıqlar, məsələn, 1991-ci il Almatı Bəyannaməsi, həmçinin 5 oktyabr 2023-cü il Qranada bəyannatı əsasında aparılmalıdır".

A.Nağı qeyd etdi ki, erməni rəsmilərin dedikləri başdan-ayağa yanlış və ziddiyyətli fikirlərdir: "Xarici işlər nazirinin, deyəsən, məntiqdən xəbəri yoxdur. Onun dediyi kimi, iki əsas məsələ razılaşdırılmayıbsa, onda hansı nəticədən danışmaq olar? Baş nazirləri isə bir-birinə zidd Almatı və Qranada bəyannatlarını bir araya gətirmək istəyi ilə özünü gülünc vəziyyətə qoyub. Keçmiş baş nazirləri isə özünü "ulduzlara hüsnən it" yerinə qoyaraq, Azərbaycan üzərində qələbədən danışır. Bütün bunlar göstərir ki, ermənilərlə yaxın vaxtlarda sülh perspektivi gö-

rünmür. Məğlub durumda olduqlarına görə əvvəllər də sülh istəmişdilər. İndi isə Qərbdən bəzi vədlər alaraq, növbəti dəfə "Azərbaycana müharibədə qalib gəlmək" həvəsinə düşüblər. Bizə isə onların bu həvəslə növbəti addımları atacaqlarını gözləyib, əks zərbə ilə məsələni birdəfəlik bitirmək qalır. Yekun və davamlı sülhün əldə olunması üçün bu yol daha real görünür".

Ermənşünas alim, Türkiyənin Erciyes Universitetinin professoru Qafar Çaxmaqlı qeyd etdi ki, Hrant Baqratyan maraqlı simadır: "Onu Ermənistanda baş verəcək xaosun fonunda önə sürüləcək baş nazir namizədi kimi gören qüvvələr bəzi hesablamalar aparırlar. Baqratyan gəlsə, Paşinyanın qərbyönlü siyasəti iflasa uğrayacaq və Rusiya təkrar Ermənistanı təsir dairəsinə alacaq. Və sülh olacağına, Rusiyanın planladığı formada olacağına. İlk olaraq 8 kənd məsələsi həll ediləcək. Paşinyanın elan etdiyi və manipulyasiya etdiyi bu kəndlərin qaytarılması sülhü gətirəcək. XİN rəhbəri Mirzoyanın sülh müqaviləsinin bağlanmasına maneə təşkil edən ərazi bütövlüyü və sərhədlərin müəyyənləşməsi problemi aradan qalxacaq. Amma Baqratyan və onu baş nazir olaraq görenlərin arzusunu reallaşdırmaq hələ mümkün olmadığından masadakı təkliflər müzakirə edilməlidir".

Q.Çaxmaqlı

qeyd etdi ki, Ermənistan Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıyır, Azərbaycan da tanıdığını imzası ilə təsdiq edir: "Amma hansı ərazilərlə... Hansı xəritələrlə? Danışıqlar prosesinin bu hissəsi razılaşmalara o zaman səbəb olacaq ki, Ermənistan bundan əvvəl imza atdığı sənədlərin reallaşmasına getsin. 9 noyabr 2020-ci il üçtərəfli bəyannatının 9-cu bəndinə əməl etsin. Prinsipial məsələ budur. Sərhədləri müəyyən edib kommunikasiya xətlərini açmaq mümkün deyil. Bu müqavilə iki ölkə arasında olan bütün məsələlərin kompleks həlli istiqamətində atılan addım ola bilər. Yoxsa o kağız parçası kimi az müddətdən sonra əhəmiyyətini itirəcək".

Politoloq Məhəmməd Əsədullazadə isə qeyd etdi ki, Ermənistan tərəfi Hindistan, Fransa və İrəvandan aldığı hərbi dəstək müstəvisində sülh müqaviləsindən yayınır: "Ermənistan tərəfi anklav olmayan kəndləri qaytarmamaqla bir daha normalaşma prosesindən yayınmışdır. Hazırda situasiya məhz İrəvanın tutduğu mövqeyə görə dalana dirənib. Ermənistan aprelin 5-də Brüsseldə görüşdən sonra siyasi və təhlükəsizlik dəstəyi hiss edir. İndi sülh təkliflərinə əlavələr edir. Azərbaycan deyir ilkən olaraq anklav olmayan kəndləri qaytar, delimitasiya başlayacaq. Həmçinin Bakı

tələb edir ki, konstitusiya və qanunvericiliyindən Azərbaycana qarşı ərazi iddialarını çıxar! Ermənistan isə manipulyasiya edir, özünün sülh danışıqlarına sadıq olduğunu bəyan edir. 30 il ərzində işğal vaxtında da Ermənistan deyirdi "sülh gündəliyinə sadıq". Azərbaycanla qarşı Ermənistanın rəsmi mətbuatında "Rusiya və Azərbaycan birgə hərəkət edir" kimi informasiya təbliğatı aparılır. Həmçinin beynəlxalq müstəvidə Azərbaycan "aqressor" adlandırılır və ölkəmizin guya "Moskva ilə birgə hərəkət etdiyi" iddiası təbliğ olunur. Bizim bəzi ekspertlər də Ermənistan mətbuatının təbliğat alətinə çevrilib. Azərbaycan bu gün Moskva və Qərbdən məsafə saxlayır və öz milli maraqlarına uyğun siyasət aparır". **Ekspert qeyd etdi ki, Ermənistanın Almatı müqaviləsini rəhbər tutması onun prosesdən yayınmasıdır:** "Rəsmi Bakı İrəvana şərtlər irəli sürür. Dörd kəndi qaytar, biz biləcəyik ki, Ermənistan danışıqlarda maraqlıdır, ya yox. Amma bunu müşahidə etmirik. Əgər Ermənistan danışıqlardan yayınsa, bizə də sülh müqaviləsi lazım deyil. Dörd kəndi də əməliyyat keçirib alacağıq. Ermənistan bunu yaxşı bilir. Amma kəndlərlə bağlı tərəddüd edir. Aprelin 15-dən sonra proseslər tam aydın olacaq".

E.PASASOY, "Yeni Müsavat"

Xətai Rayon Məhkəməsi tanınmış vəkili Əkrəm Həsənovun barəsində bəraətverici əsaslarla qərar çıxarıb. Tanınmış vəkili Əkrəm Həsənovu xüsusi ittiham qaydasında məhkəməyə verən məşhur həkim Öndər Tulumbacının şikayəti təmin olunmayıb. Xüsusi ittihamçı Öndər Tulumbacı Əkrəm Həsənovun Cinayət Məcəlləsinin 147-ci - böhtan maddəsi ilə cəzalandırılmasını tələb edirdi. Tulumbacı Əkrəm Həsənovun Azərbaycanda süni mayalanma zamanı kişilərin aldadılması haqqında fikirlərini böhtan hesab edirdi.

"Yeni Müsavat" xəbər verir ki, vəkili hakimlərin qadınlarla əlbir olaraq cinayətə bərabər əmələ yol verdiklərini, nəticədə "bicbala"ların dünyaya gəldiyi haqqda fikirlərini yazmışdı. Məhkəmə iddiasına gəlincə, Əkrəm Həsənov demişdi ki, "bicbalılığın leqallaşdırılması" yazısındakı fikirlərinə görə orada adı çəkilən həkim Öndər Tulumbacı onu böhtan atmaqda ittiham edib.

Əkrəm Həsənov bildirib ki, Xətai Rayon Məhkəməsi araşdırmalarla xüsusi ittihamın əsassız olduğunu ortaya qoyub.

"Öndər Tulumbacının şikayətində birbaşa böhtan vardı. Yazırdı ki, onu dələduz adlandırmışam, guya demişəm ki, o, Ali Məhkəmənin qərarını rüşvətlə əldə edib. Halbuki mənim sosial şəbəkədəki hesabımda belə bir şey yoxdur. Öndər Tulumbacı məlum xüsusi ittihamında mənə böhtan atmışdı".

Xatırladaq ki, iş üzrə Xətai Rayon Məhkəməsinə (hakim Sülhane Hacıyeva) 23 fevralda ilk hazırlıq iclası olub. Öndər Tulumbacının iclasa qatılmaması səbəbindən 1 marta qədar təxirə salınımışdı. Həmin tarixdə olan iclasda Əndər Tulumbacı gəlməmişdi. O, məhkəməyə xüsusi ittiham qaydasında təqdim etdiyi şikayətində Əkrəm Həsənovun ona böhtan atdığını iddia edir. Əkrəm Həsənov isə bildirir ki, səsləndirdiyi faktlar Ali Məhkəmənin ictimaiyyətə açıq olan qərarından götürülüb. Həmin faktların doğru və ya yalan olmasına da o, cavabdeh ola bilməz.

Əkrəm Həsənov

Süni mayalanmanın yaratdığı qalmaqalla bağlı qərar

Məhkəmə tanınmış vəkili barəsində xüsusi ittihamı qəbul etmədi

Əkrəm Həsənovun dediklərindən sitat: "Bəli, yazımda Ali Məhkəmənin qərarındakı mövqeyə mənfi münasibətimi bildirmişəm. Amma fikir bildirməklə böhtan atmaq mümkün deyil. Şikayətdə faktla fikir kateqoriyaları qarışdırılıb. Bu, hüququn əlif-

basıdır! Qərarla söhbət ondan gedir ki, iddiaçı olan kişi arvadının donordan süni mayalanmasına razılıq vermədiyini və Tulumbacı ilə arvadının onu aldatdığını bildirir. Tulumbacı ilə arvadı isə deyir ki, xeyr, kişinin yazılı razılığı olub. Lakin həmin razılıq məhkəməyə təqdim olunmayıb. Buna baxmayaraq, Ali Məhkəmə kişinin iddiasını rədd edib. O əsasla ki, razılığın olmadığını kişi özü sübut etməlidir və ümumiyyətlə, belə razılıq olmadan donordan

istifadə olunma bilməzdi. Yeni məhkəmə Tulumbacı ilə arvadının haqlı çıxarılıb, mən də bunu olduğu kimi yazmışam. Sadəcə, mən məhkəmənin mövqeyini tənqid etmişəm. Çünki heç kəs etmədiyini sübut edə bilməz, bu, absurdur.

Ali Məhkəmənin analoji iş üzrə digər (17.04.2023-cü il tarixli 2(102)-1252/2023 sayılı) qərarını da tapmışam. Orada klinika (həkimin adı göstərilməyib) məhkəməyə kişinin razılıq ərizəsini təqdim edib,

lakin ekspertiza oradakı imzaların kişiyyə məxsus olmadığını müəyyən edib. Buna görə də bu işdə qərar kişinin xeyrinə olub. Deməli, Ali Məhkəmə artıq fərqli mövqeyə sərgiləyib: sübut etmə yükü kişinin üzərində deyil və süni mayalanma onun razılığı olmadan həyata keçirilib. Nə isə, qayıdaq Tulumbacıya. Şikayətdə özü mənə böhtan atıb. Yazıb ki, guya mən onu dələduzluqda ittiham etmişəm və yazmışam ki, "məhkəmə tərəfindən müəyyən səbəblərlə (maraqlandırma, rüşvət və s.)" müvafiq qərar verilib. Halbuki mənim yazımda belə şeylər, ümumiyyətlə, yoxdur! Tulumbacı şikayətində yazır ki, guya mənim yazımdan sonra "hazırda gün ərzində yüzlərlə olan pasiyent müraciəti demək olar ki, əhəmiyyətli dərəcədə azalıb".

Başla düşdüyüm qədar, o, ümumən Ali Məhkəmənin qərarını ictimailəşdirdiyindən narazıdır. Çünki guya nəticədə potensial müştəri bazası azalıb. Lakin qərarı ictimailəşdirmək mənim hüququmdur. Konkret bu halda isə vətəndaşlıq borcumdur. O cümlədən maarifləndirmə kontekstində. Şəffaflığı təmin etmək üçün biz hüquqşünaslar mühüm qərarlar haqqda cəmiyyətə məlumat verməliyik. Mən də bunu etmişəm. Süni mayalanma dövlətimiz, onun təhlükəsizliyi üçün olduqca əhəmiyyətlidir. Söhbət genofondan gedir. Hazırda bu sahədə ciddi nəzarət yoxdur. Allah bilir, qadınlarımızın donorları kimlərdir. Onsuz da zəifləyən ailə institutu üçün nəzarətsizlik (heç sənədləri sonradan tapmaq olmur!) böyük təhlükədir. Ümumiyyətlə, təsəvvür etmək çətindir ki, Azərbaycan kişisi arvadının başqasından hamilə qalmasına razılıq versin. Bütövlükdə milli-mənəvi dəyərlərə gəldikdə, bu, bizim cəmiyyətimizin əsasıdır və bu, sarsılmaz varlıqdır, sarsılmaz dəyərdir və bunu sarsılmaz etmək bizim əlimizdədir. Çünki burada hər hansı bir kənar qüvvə öz çirkin niyyətlərinə çatrsa, o zaman bizim ciddi problemlərimiz olacaq... Bəli, mən bütövlükdə donor vasitəsilə uşağın doğulmasının əleyhinəyəm. Bununla belə, qanunvericiliyimiz bu gün donorluğa imkan verirsə, burada ciddi qaydalar və nəzarət olmalıdır. Ən azı səndələşdirmə işi qaydasında olmalıdır. Əks halda, məhkəmələrdə belə təəccüblü işlər və qərarlar yenə də ola bilər. Odur ki, hamını süni mayalanma məsələsi barədə mövqeyini ortaya qoymağa çağırıram, bu sahəni ciddi ictimai nəzarət altına götürməyə səsləyirəm"

□ E.MƏMMƏDƏLİYEV,
Musavat.com

Bazar günü 34 mindən çox abituriyent imtahan verəcək

İmtahanlar Bakı və Naxçıvan da daxil olmaqla, daha bir neçə şəhərdə keçiriləcək

Dövlət İmtahan Mərkəzi (DİM) aprelin 14-də bir neçə imtahan keçirəcək.

Bu barədə DİM məlumat yayıb. Bildirilib ki, əvvəlki illərin məzunları üçün qəbul imtahanının I mərhələsi, V ixtisas qrupu üzrə ali təhsil müəssisələrinə və 11 illik təhsil bazasında kolleclərə qəbul imtahanı, müsabiqədə buraxılış imtahanında verdiyi xarici dildən fərqli dil üzrə iştirak etmək istəyən cari ilin məzunları üçün əlavə xarici dil imtahanı, qəbul imtahanını buraxılış imtahanında verdiyi dildən fərqli dil üzrə vermək istəyən cari ilin məzunları üçün əlavə tədris dili imtahanı, mart ayında keçirilmiş buraxılış imtahanlarında üzlü səbəblərdən iştirak edə bilməmiş və barəsində mərkəzə müraciət edilmiş cari ilin XI sinif şagirdləri üçün buraxılış imtahanı,

eksternat qaydasında XI sinif üzrə yekun attestasiyada iştirak etmək istəyən şəxslər üçün buraxılış imtahanı və buraxılış imtahanlarında üzlü səbəblərdən iştirak edə bilməmiş və barəsində mərkəzə müraciət edilmiş əvvəlki illərin XI sinif məzunları üçün baş tutacaq.

İmtahanlar Bakı, Şəki, Lənkəran, Gəncə, Sumqayıt, Mingəçevir, Şirvan şəhərlərində, Abşeron, Qazax, Şəmkir, Bərdə, Sabirabad, Göyçay, Kürdəmir, Salyan, Cəlilabad, Xaçmaz rayonlarında və Naxçıvan MR-də keçiriləcək.

İmtahanlar saat 11:00-da başlanır. İmtahanların başlanmasına 15 dəqiqə qalmış saat 10:45-də buraxılış rejimi başa çatır. Bundan sonra gələn iştirakçılar imtahan binasına buraxılırlar. İmtahanda 34445 (Bakı-

da 11537, Naxçıvanda 1771, Gəncədə 2523, Şəmkirdə 785, Qazaxda 939, Sumqayıtda 1798, Abşeronda 1526, Mingəçevirdə 1483, Şəkidə 1634, Bərdədə 1935, Göyçayda 675, Kürdəmirdə 675, Şirvanda 819, Sabirabadda 910, Sal-

yanda 1058, Lənkəranda 1741, Cəlilabadda 677, Xaçmazda 1959) nəfərin iştirakı nəzərdə tutulur.

İmtahanda 51 nəfər sağlamlıq imkanları məhdud (gözdən əlil, serebral iflic, eşitmə əngəlli və digər) şagirdlər də iştirak edəcək. Bu

şagirdlərin rahat şəkildə imtahan verməsi üçün imtahan binalarında xüsusi zalları ayrılıb, orqanizmin funksiyalarının 81-100 faiz pozulmasına görə gözdən əlilliyi müəyyən edilmiş şəxslərə isə fərdi nəzarətçilər təyin edilib. İmtahanların

idare olunması üçün 141 ümumi imtahan rəhbəri, 409 imtahan rəhbəri, 3231 nəzarətçi, 433 buraxılış rejimi əməkdaşı və 141 bina nümayəndəsi ayrılıb.

DİM aprelin 21-də imtahan verəcək şagirdlərə müraciət də edib.

Aprelin 21-də Bakı şəhərinin Xəzər Nizami, Pirlallahı rayonlarında, Sumqayıt-Abşeron Naxçıvan, Göygöl, Goranboy, Naftalan, Şəmkir, Gədəbəy, Qax, Balakən, Zaqatala, Cəlilabad, Masallı, Lerik, Bərdə, Tərtər, Yevlax, Göyçay, Ağdaş, Qobustan, Saatlı, Salyan, Xaçmaz, Quba rayonlarında, Bakı şəhərinin xüsusi ümumtəhsil müəssisələrində (internat məktəbləri, Çilov adasında yerləşən məktəb, cəzaçəkmə müəssisələrində yerləşən məktəblər), eləcə də tədrisi ingilis, fransız və gürcü dillərində aparılan ümumtəhsil müəssisələrinin məzunları üçün Dövlət İmtahan Mərkəzi tərəfindən ümumi (9 illik) orta təhsil səviyyəsi üzrə buraxılış imtahanları keçiriləcək.

“Amerikalılar həmişə yeganə düzgün həll yolu tapırlar. Amma bütün digərlərini sınaqdan keçirdikdən sonra...” XX əsrin ən böyük siyasi xadimi, Adolf Hitlerin çağırışını qəbul etməyən və İngiltərəni onun mərhəmətinə təslim etməyən yeganə Qərb lideri - Çörçillin bu sözləri bu gün Rusiyanın Ukraynaya qarşı hərbi təcavüzünün üçüncü ilində və onun kontinental miqyasda güclənən real təhlükəsi fonunda ABŞ və Avropanın, daha çox Fransanın siyasi rəhbərliyinin addımlarına inamla tətbiq oluna bilər.

Putin KTMT-də erməni nümayəndəni işdən çıxardı

Rusiyanın Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatı (KTMT) erməni nümayəndəsi Mikayel Aghasanyan vəzifəsindən azad edilib.

Bu barədə qərarı Rusiya prezidenti Vladimir Putin verib.

Putin erməni nümayəndəni Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin xüsusi tapşırıqlar üzrə elçisi Viktor Vasilyevlə əvəz edib.

Qeyd edək ki, Ermənistan hökuməti KTMT-də fəaliyyətini dondurduğunu bildirib.

Türkiyə İsrailə 54 qrup mal ixracını məhdudlaşdırıb

Türkiyə 2024-cü il aprel 9-dan bəzi malların İsrailə ixracını məhdudlaşdırmağa qərar verib. AYNA xəbər verir ki, bu barədə Türkiyə Ticarət Nazirliyinin mətbuat xidməti məlumat yayıb.

Bildirilib ki, məhdudiyyətlər İsrail Qəzza zolağında dərhal atəşkəs elan edənə və Fələstin anklavına kifayət qədər və fasiləsiz yardımın göstərilməsinə icazə verənə qədər qüvvədə qalacaq.

Türkiyə Ticarət Nazirliyinin İsrailə qarşı məhdudiyyətlə bağlı qərarı 54 mal qrupuna aiddir.

BMT Gürcüstanın seçkilərdə gender kvotasının ləğvindən narazıdır

BMT-nin Gürcüstandakı ofisi seçki siyahılarında gender kvotalarının ləğvini gender bərabərliyinə nail olmaqda geriyyət addım adlandırır.

Modern.az Gürcüstan mətbuatına istinadən xəbər verir ki, ofis bununla bağlı məlumat yayıb.

Keçən həftə parlament proporsional seçki siyahılarının formalaşmasında gender kvotalarını ləğv edib, buna qədər siyahıda hər dördüncü şəxs qadın olmalı idi.

“Gürcüstanda gender kvotalarının tətbiqi BMT-nin Qadınlar Qarşı Ayrı-seçkiləyən Aradan Qaldırılması Komitəsinin uzun müddətdir davam edən tövsiyəsi olub və qadınların siyasi qərar qəbul etmə prosesindən sistemli şəkildə kənarlaşdırılmasını kompensasiya etməyə yönəlib.

Biz Gürcüstan hökumətini Gürcüstanın beynəlxalq öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinə mane olacaq və ölkənin demokratik inkişafına xələf gətirəcək hərəkətlərin qarşısını almaq üçün hər cür səy göstərməyə çağırıq”, - məlumatda deyilir.

Azad dünya uğrunda ölüm-qalım savaşı - təhlil

Qərbin Ruzvelt, Çörçill, Reyqan, Tetçer kimi dünyanın taleyi üçün məsuliyyət daşımağa hazır olan liderlərə ehtiyacı var

Sonuncudan başlayaq. Bu ölkənin prezidenti Emmanuel Makron, hətta öz etirafına görə, Putinlə digər prezidentlərdən daha tez-tez danışan, görünür, bütün diplomatik hiylələrini tükəndirərək, Çörçillin dediyi qərara gəldi. Təcavüzkar onun nəsihətlərini, əqidə və xahişlərini qulaqardına vurdu.

Ukraynada cəbhə xəttini böyük narahatlıqla seyr edən və müharibənin Avropanın astanasına qayıtmasından qorxan Paris Fransa-da hərbi xidməti icbari edən 18-ci əsr qanununu xatırlayaraq, köhnə çağırış üsullarına, yoxsa məcburi hərbi xidmətə qayıtmağın vaxtı gəlib çatdığını düşünürdü. Fransada Emmanuel Makronun özü də daxil olmaqla, yaşı 45-dən aşağı olan heç kim ordu formasını geyinməyə və ya silah götürməyə məcbur edilməyib.

Öz ölkələri ilə bağlı qorxular Avropa ölkələrini daha təhlükəli dünyada döyüşə biləcək üçün hərbi doktrinalarına yenidən baxmağa məcbur etdi. Danimarka artıq qadınlara hərbi xidmətə çağırış müddətini uzadıb və onun müddətini artırıb, Norveç də buna əməl edib. NATO-nun yeni üzvü İsveç hərbi xidmətə çağırış bərpa etdi, Böyük Britaniya daha populyar olmayan çağırış sxemini əvəz etmək üçün “vətəndaş ordu” yaradılmasını müzakirə edir və onilliklər boyu davam edən pasifizmdən əl çəkmək kimi böyük vəzifə ilə üz-üzə qalan Almaniya 2011-ci ildə hərbi xidmətdən imtina etdikdən sonra hərbi xidmətə qayıtmağı düşünür.

Amerika tərəfindən tərk

edilmiş, bütün dünya üçün təhlükəli prezident seçkisi ərəfəsində daxili ziddiyyətlər nəticəsində parçalanmış hesab edilən Avropa ölkələri kifayət qədər hərbi yardım almayan Ukrayna üçün kritik bir dövrdə xaoslu çıxış yolu axtarırlar. Rusiya cəbhə xəttində döyüş sursatında 1-ə 6 üstünlüyə malik olduğu halda, ABŞ Konqresi Trampin Nümayəndələr Palatasında səsverməni əngəlləməsi səbəbindən altı aydır Ukraynaya 61,4 milyard dollarlıq hərbi yardım layihəsini təsdiq edə bilmir.

NATO-nun keçmiş baş katibi Anders Foq Rasmussenin “The Wall Street Journal”-a yazdığı kimi, silah təchizatındakı balanssızlıq Ukraynanın Qərbdəki müttəfiqlərinin ciddi uğursuzluğudur. Şimali Koreya bir ay ərzində Rusiyanı Avropa İttifaqının Ukraynanı bir il ərzində təmin edə bildiyi qədər artilleriya sursatı ilə təmin edib. Rusiya ildə üç milyon mərmir istehsal edir, ABŞ və Avropa isə Kiye üçün cəmi 1,2 milyon mərmir istehsal edə bilir. Demokratik dünyanın nəhəng iqtisadi gücünə baxmayaraq, “biz Rusiya, İran və Şimali Koreyadakı avtokratiyaların arsenalına görə geridəyik”, - deyir o iddia edir.

Rasmussen bu vəziyyətdən çıxış yolunu İkinci Dünya müharibəsi ərəfəsində Qərb demokratiyalarının indiki kimi sürətlə silahlanan Almaniya və Yaponiya avtokratiyalarının yaratdığı təhlükələrə qarşı təhlükəli dərəcədə hazır olmadığı ortaya çıxan təcrübədən istifadə etməkdə görür. Bu hazırsızlıq nəticəsində nasist qoşunları Hollandiya,

Belçika və Fransaya hücum etmişdilər.

Və sonra ABŞ prezidenti Franklin D. Ruzvelt iqtisadiyyatı müharibə vəziyyətinə keçirmək üçün təhlükəli qərar verdi. Kömək üçün o, Amerikanın sənaye istehsalının şaxələndirilməsini həvalə etdiyi “General Motors”-un baş direktoru Uilyam S. Knudsenə müraciət etdi və onun əməyinin ildə 1 dollar məbləğində simvolik ödənişi olacağını dedi. Knudsen lazım olan silah və sursatların siyahılarını tərtib etdi və sənaye liderləri ilə görüşmək, fabrikləri ziyarət etmək və müqavilələr imzalamaq üçün ölkəni gəzdirdi. Beş ay ərzində Knudsen 500 şirkətlə 920 müqavilə imzalayıb. Təbii ki, o vaxt da siyasətçilər və həmkarlar ittifaqları ilə mübahisələr, qarşıdurmalar olub. Ancaq liderlik və təşkilatçılıq bacarığı sayəsində problemi həll edə bildi və axırını Almaniya və Yaponiyaya qarşı çevirə bildi.

“Əgər biz bunu bir dəfə edə bildik, yenə də edə bilərik” deyir Rasmussen və hərbişəkilmiş avtokratiyaların yeni təhlükəsi qarşısında Knudsenin nailiyyətini təkrarlamağı, sonsuz müzakirələrə, bürokratiyaya və iqtisadiyyatın müharibə şəraitində olması səbəbindən uzun realizasiya müddətlərinə qalib gəlməyi təklif edir. O, yeni çağırışlara və müharibə dövrünə uyğun gələn yeni düşüncə tərzinin zəruriliyindən danışır: “Bizim həqiqəti söyləməyə cəsarət edən siyasətçilərə ehtiyacımız var, o cümlədən müdafiə və hərbi texnikaya investisiyalar azadlıq və sülhün qorunmasında mühüm

elementdir”.

Və doğrudan da bu gün diktaturaların ölüm-dirim savaşına çağırıldığı Qərb dünyasının Ruzvelt, Çörçill, Reyqan, Tetçer, Knudsen kimi dünyanın taleyi üçün məsuliyyət daşımağa hazır olan liderlərə ehtiyacı var. Görünür, bu liderlər Ukraynaya hərbi yardımını əngəlləməkdə əslində ukraynalıların və ukraynalıların məhvində günahı Putinlə bölüşərək, Ağ Evə tələsən Bayden və ya Tramp deyil.

Bu altı ay ərzində hər bir ukraynalının, hər bir uşağın və ukraynalı müdafiəçinin qanı Ukraynada insanlar ölərkən hər hansı səbəbdən tətillə gedən Trampin, spiker Mayk Consonun və Konqresdəki trampaçılardan əlindədir. Bir daha spiker Conson aprel 9-da vəd edilmiş qanun layihəsi üzrə səsverməni növbəti bayramdan sonra - aprel 22-nə qədər təxirə salır.

Bu arada, hərbi yardım yoxdur, amma Ukrayna düşməni zəiflətmək və cilovlamaq üçün başqa yollar icad etməlidir - öz pilotsuz təyyarələri ilə cəbhəni yanacaq və pulla təmin edən Rusiya neft emalı zavodlarına, hərbi aerodromlara zərbələr endirmək, bomba atan rus qırıcılarını, Rusiyanın dərinliklərində yerləşən digər strateji infrastruktur obyektlərini məhv edir. Hətta ABŞ bu metodları bəyənməyə belə.

Amma mən istərdim ki, Amerika siyasətçiləri böyük Çörçillin onlara verdiyi təsvirə uyğun yaşasınlar və nəhayət, ən düzgün həll yolunu tapsınlar. Yoxsa azad dünyanın lideri başqası olacaq...

ayna.az

Bakı şəhərində il ərzində təxminən 15 min nəfər dünyasını dəyişir. Bu barədə Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatında bildirilib. Paytaxt sakinləri arasında ölümün əsas səbəbləri bir sıra xəstəliklərdir. Səbəblər sırasında ilk yerdə qan dövranı sisteminin xəstəlikləri (ürək-damar) gəlir. Belə ki, ildə 8 minə yaxın paytaxt sakini bu xəstəliklərdən dünyasını dəyişir. Sonrakı yerdə yenitörəmələrdən (şiş xəstəlikləri) vəfat edənlər gəlir: ildə təxminən 2000 nəfər. Paytaxtda bəzi infeksiyon və parazit xəstəliklər səbəbindən ölənlər ildə 750-800 nəfər arasında dəyişir. Travmalar, zəhərlənmələr və xarici səbəblərin təsirinin bəzi digər nəticələrindən ölənlər ildə təxminən 600 nəfər təşkil edir. Sinir sistemi xəstəliklərindən ildə 850 nəfər, həzm sistemi xəstəliklərindən ildə 450 nəfər vəfat edir. Tənəffüs sistemi xəstəliklərindən hər il ölənlərin sayı 400 nəfərə çatır. Sidiq-cinsiyyət sisteminin xəstəliklərindən ölənlər də az olmur: ildə 180 nəfər. Paytaxt sakinləri arasında ölümün bəzi digər səbəbləri də var. Statistika Komitəsinin məlumatı reallığı nə qədər əks etdirir?

Bakı Şəhəri Səhiyyə Mərkəzinin hesabatına görə, 2023-cü ilin təkcə yanvar ayında 900 ölüm hadisəsindən 610-u ürək-damar xəstəlikləri səbəbindən baş verib: "Ölümlə nəticələnən xəstəliklər içərisində ürək-damar xəstəlikləri üstünlük təşkil edib. Bu isə ölüm səbəblərinin 68%-i deməkdir. Bu cür həyatı risklərdən qorunmaq üçün vətəndaşların ilkin səhiyyə xidmətlərindən vaxtında keçmələri tövsiyə olunur. Statistika görə, dünyada, o cümlədən Azərbaycanda ölüm hallarına görə üreyin isemik xəstəlikləri (infarkt, stenokardiya) birinci yerdədir. Bunun əsas səbəblərindən biri də insanların münəzəm olaraq həkim müayinələrindən, tibbi yoxlamalardan keçməməsidir. Ürək-damar xəstəliklərindən yaranan ölümlərin statistikasına ani ürək ölümlərinin payı da çoxdur. Ani ürək ölümlərinin bir çox səbəbləri var. Bunlardan biri də insanların vaxtında profilaktik müayinələrdən keçməyərək, yaranan bəzi simptomlara əhəmiyyət verməmələridir. Halbuki erkən diaqnoz qoyulması insanların həyatı təhlükədən xilas edə bilər".

Qeyd edək ki, ötən il dünyaca məşhur və ən çox istinad edilən mənbələrdən biri olan "worldlifeexpectancy"nin məlumatına görə, ölkəmizlə bağlı vəziyyət heç də ürəkəçən deyil. Belə ki, ürək, qan-damar sistemi xəstəliklərindən baş verən ölüm hallarına görə ölkəmiz Tacikistandan sonra ikinci yerdədir. Azərbaycanın 183 ölkə sırasında reyting dərəcəsi isə 388,41 kimi qeyd edilib. Rusiya siyahıda 27-ci yerdə qərarlaşsa

Bakıda adamlar bu səbəbdən ölür - ilginclik statistika

Ekspertlər deyir ki, rəqəmlər qorxunc olsa da, reallıqdır, odur ki...

da, 204,5 reyting dərəcəsinə görə ürək, qan-damar sistemi xəstəlikləri üzrə Azərbaycanla yanaşı ən riskli ölkələrdən biri sayılır. Statistika görə, Türkiyə ürək, qan-damar sistemi xəstəliklərinə görə riskin daha az olduğu ölkə sayılır, reytingdə isə 127-ci yerdə qərarlaşıb.

İnvaziv ağrı mütəxəssisi Zülfüqar Yusifov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a dedi ki, rəqəmlər reallığı əks etdirir: "Çünki ürək-damar sistemi xəstəlikləri ilə ölümlərin sayı onkoloji xəstəliklərdən öndə gedir. Bütün dünyada belədir. Bizdə də ürək-damar sistemi xəstəliklərinin sayı daha öndədir. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının hesabatlarında da bu əks olunur. Əlbəttə, ikinci yeri onkoloji xəstəliklər tutur. Infeksiyon xəstəlikləri COVID, post-COVID xəstəlikləri, yaxın vaxtlarda qızılca da epidemiyə kimi ortaya çıxdı. Yeni ötən illərə nisbətən infeksiyon xəstəlikləri artıb. Ümumən bu statistika, infeksiyon xəstəlikləri çıxmaq şərtilə, davamlı olaraq ürək-damar xəstəlikləri və onkoloji xəstəliklər ölümlərə səbəb olma baxımından ilk yerdədir".

Klinik psixoloq, psixoterapevt Rövşən Nəcəfov bizimlə söhbətdə bildirir ki, istənilən xəstəliyin statistikasını izləndiyi zaman insanlarda həyəcan yaranır: "Hər kəs bilir ki, o statistikanın içində doğma insanları, hətta özü də ola bilər. Təşviş halında olan şəxsin üzvi xəstəliyi dərhal özünü büruzə verməyə çalışır. Ona görə də statistik məlumatlar oxunduğu zaman onlardan fərdi və ümumi formada qərarlar çıxır. Xüsusi məqam odur ki, statistik məlumatlarda bir şəxs belə təsadüfi deyilsə, bu, göstəricidir. Yeni statistik məlumatda qeyd olunan bir nəfər belə çoxdur. Ölüm hallarında statistika müqayisə funksiyasını daşıyır. Müqayisə zamanı mənfi halın düşüncəsi yaranır. İnsanda hansısa mənfi halın düşüncəsi yaranarsa, insan o halı təlqin edir. Bütün xəstəliklər insan orqanizmində düşüncə

cə olaraq mövcud olur. Sonrakı mərhələlərdə o düşüncə bədən olaraq özünü ifadə etmiş olur. İnsanların xəstəlikləri fiziki şikayətlərlə müşayiət olunsun olsa da, bəzən üzvi bir pozuntunun qaynağı olmadığı hallar da mövcud olur. Psixosomatik xəstəliklərin qaynağı bədən deyil, ruhdur. Davamlı olaraq fiziki ağrı varsa və tibbi müdaxilə nəticə vermirsə, psixoloji amillər nəzərə alınmalıdır. Bəzən hansısa psixoloji pozuntular üzvi xəstəliklərin müalicəsinə maneə yaradır. Bədənin sağlam olması üçün düşüncəyə təsir etmək və ya dəyişmək imkanları inkişaf etməlidir. Tibbi müdaxilə olunsun belə, psixoloji konsultasiyanın aparılması artıq şərtdir. İstər yüngül, istərsə də ağır xəstəliklərin müalicəsində psixoloji fəaliyyətlər genişləndirilməlidir. Tibbi baxışın olması psixoloji yanaşmanı daha ətraflı təqdim etmiş olur və ya əksinə. Fiziki xəstəliyin müalicəsi zamanı psixoloji aspekt vacibdir. Hər bir oxşar xəstəlikdə oxşar baxış bucaqları var".

Ekspert əlavə edib ki, psixosomatik xəstəliklər psixoloji mənşəli olmasına baxmayaraq, fiziki xəstəliyin göstəricilərinin prototipi olaraq özünü göstərir. Yaranmış düşüncə xətasına səbəb fiziki şikayətin real olması da ola bilər. Düşüncənin ilk olaraq idarə olunması, daha sonra isə düşüncənin dəyişilməsi psixoterapiyanın əsas fəaliyyət xəttidir. İstənilən ağır və ya yüngül əməliyyatdan əvvəl və sonra psixoloji konsultasiya aparılmalıdır. Fiziki şikayəti olan şəxsin psixologiyası da analiz edilməlidir. Bu, fiziki şikayəti olan şəxsin müalicə prosesində xüsusi rol oynayacaq. Ehtiyac yaranarsa, şəxs əməliyyat prosesinə etiraz etməyəcək. Əməliyyat öncəsi yaranmış qorxu və həyəcan əməliyyat sonrası formalaşmış təşvişi genişləndirmiş olur. Xəstəlik zamanı qəbul olunan dərmanların əsas məqsədi beyinə ləziz olan signalın verilməsinə və ya çatmasına nail olmaqdır. Psixoterapiya

"Vaxtı keçən məhsulları yenidən etiketləyib satırlar" - ekspert

"Yararlıq müddəti bitmiş ərzaq məhsulları yenidən etiketləndikdən sonra əmtəə bazarında satışa qaytarılır. Ona görə də Azərbaycanda hələ də keyfiyyətsiz məhsullardan zəhərlənmə halları mövcuddur". Bunu Azad İstehlakçılar Birliyinin (AİB) sədri Eyyub Hüseynov Bakupost.az-a bildirib.

O qeyd edib ki, marketlərdə vaxtı keçmiş mallar satışdan çıxarılaraq distributora geri qaytarılır: "Bəzi distributorlar da həmin məhsulu yendən qablaşdırıb satışa, rəflərə qaytarır. Yalnız bir-iki şirkət var ki, saxlama müddəti ötmüş məhsulun zərərsizləşdirilməsi proseduru həyata keçirir. Digərləri də bundan nümunə götürməlidirlər. Lakin təəssüf ki, bu, baş vermir".

AİB sədrinin sözlərinə görə, yararlıq müddəti bitmiş mallar ictimai yerlərdə məhv edilməli, ya da Azərbaycanda ərzaq məhsullarının izlənməsi və nəzarəti üçün bir çox ölkələrdə uğurla istifadə olunan xüsusi proqram tətbiq edilməlidir:

"Proqram müəyyən məhsulların yararlıq müddətinin hansı mağazalarda bitdiyini izləməyə imkan verir. Təəssüf ki, bəziləri bu qaydalara əməl etmir. Bu da alıcıların aldadılması və hüququnun pozulmasıdır".

Bahalaşan və ucuzlaşan məhsullar hansılardır?

2024-cü ilin mart ayında istehlak qiymətləri indeksi 2023-cü ilin mart ayına nisbətən 100,4 faiz, o cümlədən qida məhsulları, içkilər və tütün məmulatları üzrə 98,9 faiz, qeyri-qida məhsulları üzrə 101,1 faiz, əhaliyə göstərilmiş ödənişli xidmətlər üzrə 102,2 faiz təşkil edib.

Bu barədə Dövlət Statistika Komitəsindən (DSK) bildirilib.

2024-cü ilin mart ayında qida məhsulları, içkilər və tütün məmulatları üzrə istehlak qiymətləri indeksi əvvəlki aya nisbətən 100,4 faiz, yanvar-mart aylarında isə əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətən 99,7 faiz təşkil edib.

Cari ilin mart ayında əvvəlki aya nisbətən ayrı-ayrı qida məhsullarından daha çox bahalaşma düynün, kolbasanın, təzə və dondurulmuş balığın, kərə və zeytun yağı, limonun, naringinin, almanın, armudun, heyvanın, narın, qozun, fındığın, şabalıdın, kələmin, pomidorun, balqabağın, çuğundurun, sarımsağın, soğanın, kartofun, çayın, ucuzlaşma isə əsasən unun, qarabaşaq yarmasının, toyuq ətinin, yumurtanın, süfrə marqarininin, qarğıdalı yağının, portağalın, bananın, yerkökünün qiymətlərində müşahidə olunub. Digər qida məhsullarının qiymətlərində ciddi dəyişikliklər baş verməyib.

2024-cü ilin mart ayında qeyri-qida malları üzrə istehlak qiymətləri indeksi əvvəlki aya nisbətən 100,0 faiz, yanvar-mart aylarında isə əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətən 101,4 faiz təşkil edib.

Mart ayında əvvəlki ayla müqayisədə əhaliyə göstərilmiş ödənişli xidmətlərdən bahalaşma əsasən hava nəqliyyatı ilə beynəlxalq səfərlərdə xidmətlərinin, respublikadaxili istirahət turlarının, mehmanxanalarda gecələmə xidmətlərinin, stomatoloji, bərbərxana və kosmetoloji xidmətlərin qiymətlərində müşahidə olunub. Digər ödənişli xidmətlərin qiymətlərində ciddi dəyişikliklər baş verməyib.

nın da əsas məqsədi beynəlxalq prosesinin keyfiyyət göstəricisində psixoloji fəaliyyət olmalıdır. Sağalma prosesinin keyfiyyət göstəricisində psixoloji fəaliyyət olmalıdır. Sağalma prosesinin keyfiyyət göstəricisində psixoloji fəaliyyət olmalıdır.

ğalma prosesinin keyfiyyət göstəricisində psixoloji fəaliyyət olmalıdır. Sağalma prosesinin keyfiyyət göstəricisində psixoloji fəaliyyət olmalıdır.

yl, ölümə hazır olmaq düşüncəsidir".

□ **Afaq MİRƏYİQ**,
"Yeni Müsavat"

Ramazanın son həftəsində ən çox müzakirə olunan mövzu fitrə zəkatı ilə bağlı oldu. Qeyd edək ki, Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin verdiyi fətvaya əsasən, adambaşına 10 manat məbləğ müəyyənləşdirilib. QMI imkana görə bu məbləğin artacağını istisna etməyib. Ölkədə 10 milyon insanın yaşadığını nəzərə alsaq, ortaya yüklü bir məbləğ çıxır. Söhbət nə az, nə çox, 100 milyon manatdan gedir. Bu pul kimə və hara verilməlidir?

“Yeni Sabah”a açıqlama verən **ilahiyyatçı Ağa Hacıbəyli** suallara aydınlıq gətirib: “Fitrə sədəqəsi fitrətin sədəqəsi mənasına gələn bir anlayışdır. Özəlliklə, Ramazan ayının son günündə verilməsi düzgündür. Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin verdiyi fətvaya görə, minimum bir hədd 10 manat civarında, daha çox isə 15 manat təyin olunub”.

Digər bir sual isə fitrə zəkatının hansı insanlara verilməsi ilə bağlıdır. Məscidlərə, sandıq qutularına verilməlidir, yoxsa birbaşa şəxsə? İlahiyyatçı deyib ki, fitrə zəkatını kimə verəcəyimizi əvvəldən təyin etməliyik: “O adam bizim yaxın qohum-qonşumuz, tanıdığımız, ehtiyacı biri ola bilər. Elə bir fitrə sədəqəsi toplamaq olar ki, bir neçə şəxs toplanar və evsiz insana ev alına bilər. Yaxud əməliyyat lazım olan şəxs üçün pul yığıla bilər. Bu cür bir addım nəzərdə tutulur. Yeni fitrə sədəqəsindəki hədəf insanları ələ baxmağa öyrətmək deyil. Elə bir fitrə sədəqəsi verilsin ki, gələn il həmin şəxs özündən aşağı imkanlı bir adama da əl tutsun, yardım etsin. Beləliklə, cəmiyyət yoxsulluğun girda-

bından xilas olsun. Ona görə İslamın təyin etdiyi bu sədəqələrin ardında böyük anlayış dayanır”.

Qeyd edək ki, martın 10-dan başlayan Ramazan ayı bu gün başa çatır.

Beləliklə də, aprelin 10-11-i Azərbaycanda Ramazan bayramı qeyd olunacaq. Qafqaz Müsəlmanlar İdarəsindən bildirilib ki, hər il olduğu kimi, bəzi məscidlərimizdə bayram namazları səhər saat 8-də, bəzilərinə isə saat 9-da qılınacaq.

O ki qaldı fitrə zəkatına, hər il mübarək Ramazan ayının son gecəsindən, yeni bayram axşamından, ya bayram günü zöhr azanına qədər hər bir imkanı çatan müsəlman bu vacibə yerinə yetirməlidir. Başqa sözlə ifadə etsək, fitr sədəqəsi insanı Ramazan ayına çatdırən, Ramazanı yaşadan və bu ayın bərəkətindən faydalanan Allaha şükür niyyəti ilə verilən sədəqədir. Bu söz, yeni “fitr” kəlməsi “orucu açmaq” “orucu başa vurmaq” mənasına gəlir. Bu kəlmə dilimizdə keçmiş dövrdən bəri “fitrə” şəklində işlənir ki, o da ərəb dilindəki “fitra” sözündən gəlib, “yaradılış”, “fit-

Ramazan bitdi - fitrə üçün yığılan 100 milyon manat iddiası...

İlahiyyatçı deyir ki, fitrə zəkatını kimə verəcəyimizi əvvəlcədən təyin etməliyik

rət” deməkdir. Bu mənada fitrə, yeni fitr sədəqəsi Allahın bizləri kainatda ən uca varlıq (insan) kimi yaratmasının müqabilində edilən təşəkkürün bir ifadəsidir.

Bu əməl bayram günlərində kasıb insanların süfrəsindən tutmuş geyim-kecimə qədər, sosial həyatın bütün sahələrinə təsir edir ki, bu da xüsusən belə bir dövrdə olduqca mühüm məsələlərdən biridir. Beləliklə, fitrə varlı ilə yoxsulun bir-birinə qayna-yıb-qarışmasına, onlar arasındakı uçurumun müəyyən qədər aradan qalxmasına səbəb olur. Varlı kasıba sevgi ilə, kasıb da varlıya hörmət və

ehtiramla baxmağa başlayır. Qısqanclıq hissləri korşalır, qəlblər yumşalır, yardımlaşma duyğusu iliklərdəki hiss edilir. Fitrə zəkatı - Fitr bayramının axşamı, günəş batdığı vaxt həddi-büluğa çatan və ağıllı olub, bihuş, fəqir və başqasının qulu olmayan şəxsə, özü və onun çörək yeyəni sayılan şəxslərin hər biri üçün, təqribən 3 kiloqram öz şəhərində normal olan yeməklərdən, məsələn; buğda, arpa, xurma, kişmiş və düyü kimi qi-dalardan müstəhəqqə (ehtiyacı olan fəqirə) verməlidir.

“Ramazana xas əməllərdən biri də fitrə zəkatıdır. Dinimizə görə hər bir müsəl-

man şəxs fitrə zəkatını verməlidir”. Bu sözləri **millət vəkil Ceyhun Məmmədov** mövzu ilə bağlı “Yeni Məşavət”ə açıqlamasında deyib. Millət vəkil qeyd edib ki, Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin verdiyi fətvaya əsasən, adambaşına 10 manat məbləğ müəyyənləşdirilməsi tövsiyə olunandır: “Belə ki, imkandan asılı olaraq bu məbləğ 3-15 AZN arası dəyişə bilər. Bu asılıdır bilavasitə fitrə zəkatı verilən ərzağın dəyərinə. Əgər siz fitrə zəkatını buğdanın qiyməti ilə hesablasanız, məbləğ daha aşağı, xurma və ya düyü ilə hesablasanız daha baha olacaq.

Çünki hər üç ərzaq növü arasında qiymət fərqi var.

Fitrə zəkatının ərzaqla və yaxud ərzağın dəyərində pul ilə verilməsi məsələsinə gəldikdə, bəzi islam alimləri fitrə zəkatının mütləq ərzaqla verilməsinin vacibliyini vurğulayırlar. Müasir dövrün ehtiyaclarını nəzərə alaraq bir sıra islam alimləri də ərzaq dəyərində pulun verilməsinin mümkünlüyünü bildirirlər.

Hesab edirəm ki, günümüzün realıqları nəzərə alınaraq fitrə zəkatı pulla da verilmə bilər. Fitrə zəkatı verilən insan nəyə ehtiyacının daha çox olduğunu bildiyi üçün həmin pulla özü istədiyi ərzağı və ya başqa ehtiyacı olan şeyi ala bilər. Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, imkanı olan hər bir şəxsin fitrə zəkatını verməsi vacibdir. Fitrə zəkatı mütləq imkansız insanlara verilməlidir. Fitrə zəkatının vaxtına gəldikdə, Ramazan sonuncu gününə, ən geci bayram namazına kimi fitrə zəkatı verilməlidir.

Düşünürəm ki, fitrə zəkatını sandığa atdıqda ola bilər ki, bayramdan sonraya da qalsın. Ona görə də bu məqamı mütləq nəzərə almaq lazımdır.

Allah bütün oruc və duaları qəbul etsin, dövlətimizi, xalqımızı, Prezidentimizi, birlik və həmrəyliyimizi qorusun, bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin, yaralı qazilərimizə şəfa versin!”

□ **Xalidə GƏRAY**
“Yeni Məşavət”

Boşanmış ər-arvadın əmlakı belə bölünəcək - yeni qaydalar

Əgər ər birgə yaşayış vaxtı lotereyada pul qazanıbsa, o da ailənin ümumi əmlakı hesab ediləcək

Bir müddət əvvəl Ali Məhkəmədə ər və arvadın ümumi əmlakının bölünməsi ilə bağlı plenun qərarı qəbul edilib. Qərarda maraqlı məqamlardan biri nikahı pozulan cütlüyün evlilik müddətində lotereya və mərc oyunlarında qazandıqları gəlirlə bağlıdır.

Məsələn, əgər ər birgə yaşayış vaxtı hər hansı lotereya, mərc və ya intellektual oyunda gəlir əldə edibse, artıq həmin gəlir də ailənin ümumi əmlakı hesab ediləcək. Qayda ondan ibarətdir ki, sözügedən oyunlarda iştirak üçün verilən vəsait ər-arvadın ümumi əmlakından xərclənir. Bununla da gələcəkdə boşanma işlərində tərəflər bu məsələni də müzakirəyə çıxara bilərlər. Bundan əlavə, digər məsələ ər-arvadın birgə nikah dövründə ipoteka krediti ilə alınan əmlakı ilə bağlıdır. Qərara əsasən, sözügedən əmlak ümumi hesab edildiyi kimi, bankdan götürülən kredit də ər-arvadın birgə öhdəliyi sa-

yıılır. Yeni nikah pozulsa belə, krediti hər iki tərəf ödəməlidir.

Mövzu ilə bağlı fikir bildirən **hüquqşünas Hüseyn Axundov** “Bakı-Xəbər”ə açıqlamasında qeyd edib ki, nikaha daxil olan zaman gələcəkdə yarana biləcək əmlak bölgüsünə dair mübahisələrin qarşısını almağın ən effektiv vasitəsi nikah müqaviləsidir. Nikah müqaviləsi ər-arvadın mövcud olan və gələcəkdə əldə edəcəkləri əmlaka dair bağlana bilər. Ər-arvad nikah müqaviləsində bir-birinin qarşılıqlı saxlanması, bir-birinin gəlirlərində iştirak üsulları, hər birinin ailə xərclərində iştirakı qaydası ilə bağlı hüquq və vəzi-

fələrini, nikah pozulduqda hər birinə düşəcək əmlakı və ər-arvadın əmlak münasibətlərinə dair hər hansı başqa müddəanı müəyyənləşdirmək hüququna malikdirlər. Nikah müqaviləsi nikahın bağlanması dövründə qeydiyyata qədər, eləcə də nikah dövründə istənilən

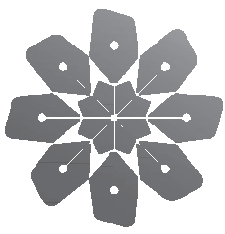
vaxtda bağlana bilər: “Ali Məhkəmə Plenumunun martın 12-də keçirilən iclasında boşanma ilə bağlı indiyədək problemlər yaradan məsələlər müzakirə edilib və dəqiqləşdirmələr aparılıb. Sonda bu müzakirələr nəticəsində “Ər-arvadın ümumi əmlakının bölünməsi ilə bağlı müba-

hisələrdə qanunvericiliyin tətbiqi təcrübəsi haqqında” Plenum qərarı qəbul edilib. Qərarda boşanmalarda tez-tez rast gəlinən bir sıra vacib məqamlar əksini tapıb ki, onlardan biri də qeydiyyatı və özbaşına tikililər baredir. Yeni qərara əsasən, bu əmlakların qeydiyyatda

olmamasına, hətta qanunsuz olmasına baxmayaraq, bundan sonra boşanma zamanı özbaşına tikililər də bölünəcək. Bu, olduqca müsbət qərardır. Həminin ər-arvadın birgə nikah dövründə ipoteka krediti ilə alınan əmlakı ilə bağlı yeni qayda tətbiq olunub. Belə ki, əmlak ümumi hesab edildiyi kimi, bankdan götürülən kredit də hər ik tərəf ödəməlidir”.

Nikahı pozulan cütlüyün evlilik müddətində lotereya və mərc oyunlarında qazandıqları gəlirə gəlincə, H.Axundov bildirib ki, bu yanaşma düzgün deyil: “Danılmaz faktıdır ki, mərc oyunlarında adətən udulur. Bu oyunlara görə bütün əmlakın itirilməsi və ya evin oyuna qoyulması, kredit və ya sələm götürülməsi kimi hallar ailədaxili münaqişələrə, boşanmalara səbəb olur. Ölkəmizdə mərc və lotereya oyunlarına qadağa qoyulmalı və ya cərimələr tətbiq olunmalıdır”.

□ **“Yeni Məşavət”**

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

İşğaldan azad olunmuş ərazilərə "Böyük Qayıdış"

"Qarabağa Böyük Qayıdış" planı çərçivəsində artıq işğaldan azad edilən bütün ərazilərimizə məcburi köçkünlərin köçürülməsi prosesi durmadan sürətlənməkdədir. Bu gedişlə yaxın illərdə azad etdiyimiz bütün ərazilərin yerli sakinlərinin böyük əksəriyyətinin torpaq həsrətinə son qoyulacağına ümidlər çoxdur. Artıq qayıdış prosesinə olan əngəllərin tam əksəriyyətinin aradan qalxdığı, xüsusilə minatəmizləmə prosesinin əvvəlki zamanlara nisbətən daha da sürətləndiyi qeyd olunur.

Şuşaya yaxın 1-2 ay ərzində ailələrin köçü başlayacaq.

Bunu "Report"a Azərbaycan Prezidentinin Şuşa rayonundakı səlahiyyətli nümayəndəsi Aydın Kərimov deyib. O bildirib ki, Şuşada 23 binadan ibarət ilk yaşayış kompleksinin tikintisi başa çatmaq üzrədir.

Şuşa, Ağdam, Xocalı və Xocavənd rayonlarının deputatı Elman Məmmədov ən nəhayət Şuşanın ermənisiz bir şəhərə çevriləcəyindən söz açdı: "Bu, çox tarixi bir hadisədir. Bunu hər kəs çox yüksək qiymətləndirir. Qürurverici, tarixi anlar yaşamaqdayıq. 32 ildən sonra Şuşaya tarixi qayıdış başlayacaq. Bu necə baş verəcək? İlk kimlər köçürüləcək? Bu məlumatlar 3

mənbədə var. Biri hörmətli Aydın müəllimin qurumundadır. Digəri Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsində, biri də Şuşa Rayon İcra Hakimiyyətindədir. Hər üç qurum kimlər qayıdacaq, necə qayıdacaqlar, bunu bilir. Hörmətli Aydın müəllimin verdiyi məlumat dəqiqdir. Yaxın vaxtlarda o köç Şuşaya başlayacaq. Pənahəli xanın əsasını qoyduğu Qarabağ xanlığının mərkəzi Şuşamızda indi müsəlman dünyasının mədəniyyət mərkəzi kimi yenidən yaşayış başlayacaq. Aydın müəllimin qeyd etdiyi 23 bina çoxmərtəbəli binalardır, 3,4 və 5 mərtəbələrdir. Burada təxminən 400-dən çox ailə məskunlaşacaq. Həmin bi-

Böyük Qayıdış

ÜSAVAT
N 62 (8435) 10 aprel 2024

rət 30 ədəd yaşayış binasının bərpa olunması planlaşdırılır. Eyni zamanda məktəb və bağça binası da bərpa olunacaq. Tikintinin birinci mərhələsinin 2025-ci ilin sonuna qədər tamamlanması nəzərdə tutulur".

L.Sarabi Ağdamda gedən bərpa-quruculuq işlərindən də danışdı: "Sarıcalı, Xıdırlı və Kəngərli kəndlərində fərdi evlərin tikintisi davam edir. Xıdırlıda 719, Kəngərliyə 292, Sarıcalıda isə 203 fərdi evin tikilir. Kəngərliyəki evlərin tam əksəriyyətinin dam ör-

400-dən çox ailə Şuşaya qayıdır

Leyla Sarabi: "2025-ci ilin sonuna qədər..."

nalar da şəhərin mərkəzindədir. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, Şuşanın bərpa dilməsi və yenidən qurulması zamanı cənab Prezidentin tapşırığı və nəzarəti əsasında bu şəhərin tarixiliyi, qədimliyi saxlanılıb. Oradakı bütün tarixi binalar, abidələr yenidən bərpa olunub, əvvəlki görkəmində saxlanılıb. Bu binaların divarlarında da Şuşanın yerli daşlarından istifadə olunub. Bu da həmin tarixi, qədimliyi saxlamaq üçün idi".

Xocavənd rayonunun Hadrut və Tuğ kəndlərində də bərpa quruculuq işlərinə start verilib. **Qarabağ İqtisadi Rayonunda Bərpa, Tikinti və İdarəetmə Xidmətinin İctimaiyyətlə Əlaqələr Şöbəsinin mətbuat katibi Leyla Sarabi** bildirib ki, sözügedən ərazilərdə tikililərin layihələndirilməsi və ekspertizadan keçirilməsi mərhələsi də başa çatıb: "Tikintinin ilkin mərhələsində Hadrutun giriş hissəsi formalaşdırılacaq,

infrastruktur qurulacaq. 54 mənzildən ibarət 7 ikimərtəbəli binanın da bərpa olunması nəzərdə tutulur. Həmçinin yol infrastrukturunu yadılacaq. Eləcə də Elm və Təhsil Nazirliyi tərəfindən Hadrut qəsəbəsinin məktəbi artıq bərpa olunmaqdadır. Tuğ kəndində də bərpa-quruculuq işləri getməkdədir. Hazırda bu kənddə infrastruktur yadılır. Burada inzibati binanın tikintisi nəzərdə tutulur. Həmçinin bir və ya iki mərtəbədən ibar-

tüyü artıq vurulmaqdadır, içərisində suvaq işləri aparılır. Evlər hazır oldandan sonra burada alternativ enerji mənbələrindən də istifadə olunacaq. Tikintinin ilkin mərhələsində burada yol infrastrukturunu quraşdırılacaq".

Onu da qeyd edək ki, Füzuli şəhərinə də qayıdış davam edir. Belə ki, şəhərin mərkəzində tikilən binalarda artıq 666 ailə məskunlaşıb. Köçün mütəmadi olaraq davam etməsi nəzərdə tutulur.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Cavanşir ABBASLI

İcbari tibbi sığorta: ağır əməliyyatlarda həkimlər əlavə pul tələb edir

Regionlarda vətəndaşlar hansı problemlərlə üzləşir?

2021-ci ildən etibarən Azərbaycanda icbari tibbi sığortanın bütün ölkə ərazisində tətbiqinə başlanılıb. Artıq 3 ildir ki, insanlar icbari tibbi sığortanın Xidmətlər Zərfinə daxil olan 3 mindən çox xidmətdən istifadə etməyə başlayıb. Buraya ilkin səhiyyə, təcili və təcirəsalınmaz tibbi yardım, ixtisaslaşdırılmış ambulator yardım, laboratoriya, fizioterapiya, invaziv radiologiya və stasionar tibbi xidmətlər daxildir.

İcbari tibbi sığorta dünya səhiyyəsinə geniş yayılmış həmrəylikə əsaslanan sosial layihədir və əhalinin tibbi yardım almaq hüququnu təmin edən sistemdir. İcbari tibbi sığorta həmçinin səhiyyə infrastrukturunun yaxşılaşmasına, tibbi xidmətlərin keyfiyyətinin artırılmasına, tibbi xərclərin daha səmərəli istifadəsinə, inklüzivliyin təmin olunmasına xidmət edir.

Ancaq Azərbaycanda ic-

timaiyyət arasında icbari tibbi sığorta ilə bağlı fikirlər birmənalı deyil, bəzi vətəndaşlar, xüsusilə regionlarda yaşayan insanlar bu xidmətdən istifadə etməkdə çətinlik çəkildirini bildirirlər. Regionlarda xəstəxanaların icbari tibbi sığortadan istifadə etmək istəyən vətəndaşları gecikdirməsi, onlara çətinlik

yaratması barədə xəbərlər yayılır.

Problemlərin sırasına növbələrin çoxluğu, tibbi personalın bir qisminin köhnə stereotiplərdən azad ola bilməməsi, bir neçə yerdə çalışanların hər bir əməkhaqqına görə ayrılıqda icbari tibbi sığorta haqqı ödəməsi, regionlarda müvafiq tibbi personalın

və avadanlıqların çatışmazlığı və sair daxildir.

Modern.az-a danışan iqtisadçı ekspert Akif Nəsirli deyir ki, Bakı şəhərinə, böyük şəhərlərə nisbətən regionlarda tibbi sığorta daha yaxşı işləyir: "Bu da onunla əlaqədərdir ki, regionlarda özəl tibbi müəssisələr, tibbi klinikalar

məhdud şəkildədir. Əhalinin imkanları da aşağı səviyyədədir. Amma bir çox hallarda əsasən ağır əməliyyatlarda həkimlərin vətəndaşlardan əlavə vəsait tələb etməsindən şikayətlər var".

İcbari sığorta ilə bağlı əsas məsələlərdən biri də həkimlərin maaşıdır. Ekspert deyir ki, Bakı şəhərinin sığorta tətbiq edilən xəstəxanalarında müalicədə problem yoxdur, müayinə edirlər, resept yazırlar: "Xoşagəlməz halların səbəblərindən biri odur ki, əvvəllər bir əməliyyatdan həkim 2000-3000 pul alırdı. İndi sığortada həkimə 150 manat vəsait verirlər. Yeni bu, sığorta təminatının zəifliyi ilə əlaqədərdir. Tibbi sığorta zamanı həkimə normal əziyyət haqqı verilməlidir. Onun əziyyətinin haqqı ödənilməlidir. Həkim əməliyyatdan 3000 alırdısa, bundan tibb bacılarına, digər xərclərə pul verirdi. Özünə 1000 manat pul qalırdı. İndi sığorta həkimə daha az pul verir. Bu da sığortanın maliyyə bazasının zəifliyi ilə əlaqədərdir. Bu gün vətəndaş olaraq düşünürük ki, biz heç nəyi ödəməyək,

amma sığortalı xəstəxanada müalicə alacaq. Bu da yanlış yanaşmadır".

Qeyd edək ki, daha əvvəl Milli Məclisin deputatları icbari tibbi sığorta ilə bağlı bir sıra təkliflər səsləndirib. Təkliflər əsasən Xidmətlər Zərfinin genişləndirilməsi ilə bağlıdır. Parlamentin ötən ay keçirilən iclasında səhiyyə komitəsinin sədri Əhliman Əmiraslanov bildirib ki, icbari tibbi sığorta ilə əhatə olunan cərrahi əməliyyatlara qoyulan say məhdudiyyətinin aradan qaldırılacağına ümid edir:

"154 özəl xəstəxana sığortaya cəlb edilənlər sırasına əlavə edilib. Əhalinin sığortadan məmnunluğunun artması ilə yanaşı, 5 milyondan çox insan 22 milyondan çox müraciət edib. Ümumiyyətlə, çox az sayda tibbi xidmətlər istisna olmaqla, bütün xidmətlər sığorta ilə əhatə olunmalıdır. Onkoloji xəstəliklərin sığorta ilə əhatə olunması anlaşılan deyil. Səbəb bu xəstəliyin müalicəsinin çox maliyyə tutumu olması göstərilir. Təxirə salınmadan onkoloji xəstəliklərin icbari tibbi sığorta ilə əhatə edilməsi təmin olunmalıdır, dərman vasitələri sığorta ilə qarşılanmalıdır".

Azərbaycanda "Tütün və tütün məmulatı haqqında" Qanuna dəyişiklik olunur. Milli Məclisə təqdim olunan layihəyə əsasən bütün məmulatlarının istehsalının və idxalının həyata keçirilməsi fəaliyyətinə görə icazə sistemi tətbiq edilir. Qanun layihəsində qeyd olunur ki, bu istehsal və idxal sahəsində fəaliyyət göstərən sahibkarlıq subyektləri qeydiyyatla alınacaq və reyestrinin aparılması həyata keçiriləcək.

Layihədə nəzərdə tutulan tütün məmulatlarının istehsalı müəssisəsinin qeydiyyatı üçün 34 milyon manatlıq investisiya qoyuluşu tələbi ictimaiyyət arasında geniş müzakirələrə səbəb olub. Bir çox mütəxəssislər bunun yeni istehsal müəssisəsinin yaradılmasının qarşısını almaq, mövcud əsas istehsalçılar üçün inhisarçı şərait yaratmaq məqsədi daşdığını bildirirlər.

Təklifin əsaslandırılmasında isə qeyd edilir ki, bu mexanizm cəmiyyətin maraqlarının, o cümlədən əhəlinin sağlamlığının təmin olunmasına və sui-istifadə hallarının qarşısının alınmasına yönəlib. Belə ki, ölkə ərazisində istehsal olunan bir sıra tütün məmulatlarının sanitar-gigiyena normalarına uyğun gəlməməsi və bazarda mənsəyi məlum olmayan, aşağı keyfiyyətli malların satışının əhəlinin sağlamlığı üçün təhlükə mənbəyinə çevrilməsi ilə yanaşı vergidən yayınma hallarının da geniş vüsət almasına səbəb olur.

Tütün məmulatlarının istehsalı spesifik avadanlıq əsasında həyata keçirildiyindən və bu avadanlıqlara əsaslanan istehsal xəttinin qurulması böyük investisiya qoyuluşu tələb edir. Qeyd olunan avadanlıqlar əsasında 1 istehsal xəttinin quraşdırılması üçün 10 milyon ABŞ dolları məbləğinə vəsait tələb olunur. Müəssisənin normal fəaliyyəti üçün bu avadanlıqlardan ibarət 2 istehsal xəttinin olması vacibdir. Göstərilən məbləğ yalnız texnoloji avadanlıqların qiymətini özündə əhatə etməklə yanaşı müəssisənin formalaşdırılması ilə əlaqədar digər xərcləri əhatə etmir.

Qeyd edilənləri nəzərə alaraq, siqaret istehsalı sahəsində fəaliyyət göstərən istəyən subyektlərin dövlət qeydiyyatına alınması zamanı avadanlıqlara dair 34 milyon manat minimum investisiya məbləğinin müəyyən edilməsinə

zərurət vardır. Beynəlxalq standartların tələblərinə uyğun məhsul istehsalına təminat verən şəraitin formalaşdırılması məqsədi daşıyır.

İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti də bütün məmulatının istehsalı üçün investisiyanın məbləği ilə bağlı qoyulmuş şərtə aydınlıq gətirib. Qurumun rəis

qoyulur. Bu da yerli bazarın qorunması ilə bağlı məqsədlərə xidmət etmiş olacaqdır.

Sənədə əsasən, sahibkarlıq subyektlərinin bütün məmulatının idxalı və istehsalını həyata keçirməsi üçün qeydiyyatı və qeydiyyatının yenidən rəsmiləşdirilməsi ilə bağlı icraat "Lisensiyalar və icazələr haqqında" Qanuna uyğun ola-

toriyası ilə (istehsalçının müvafiq sahədə akkreditasiya olunmuş sınaq laboratoriyası olmadığı təqdirdə) müqavilənin olması, həmçinin bütün məmulatının istehsalında yerli tütün xammalından (orta damarcığı qismən və ya tamamilə çıxarılmış tütündən) istifadə həcmələrinə dair müəyyən olunan tələblərə riayət etməsi tələbi də qoyulur.

363,36 ton orta damarcığı qismən və ya tamamilə çıxarılmış tütün, 14 milyon 285,12 min dollarlıq 1 milyard 134,5 milyon ədəd tərki- bində bütün olan siqaretlər ixrac olunub. Bu məhsulların idxalı isə müvafiq olaraq 429,3 min dollar dəyərində 157,25 ton, 4 milyon 383,49 min dollar dəyərində 740,59 ton, 7 milyon 98 min dollar dəyərində 365,21

də həyata keçirdiyi tədbirlər bir çox beynəlxalq çağırışlara və tələblərə cavab verir. Lakin onların real effektivliyini olduğunu söyləmək mümkün deyil. Belə ki, Dövlət Statistika Komitəsinin ev təsərrüfatlarının büdcə müayinəsindən aydın olur ki, 2022-ci ildə yaşı 15-dən yuxarı olan əhəlinin 15 faizi bütün məmulatlarından istifadə edib. Bu

Tütün haqqında yeni qanun kimləri varlandırıacaq?

Siqaret istehsalında yerli xammalın payı artacaq

müavini Samirə Musayeva Milli Məclisin Aqrar siyasət komitəsinin iclasında deyib ki, bütün məmulatlarının istehsalı üçün tələb olunan avadanlıqların bazar qiyməti nəzərə alınıb: "Yerli tütün məmulatlarının istehsalı yerli bazarın tələblərinə cavab verməli, idxal isə tənzimlənməlidir. Ona görə də ölkə ərazisində bir il fəaliyyət göstərən sahibkarlıq subyektlərinin qeydiyyatına alınması tələbi qoyulub. Yerli tütünçülüynün inkişafı bu layihə ilə hədəflənir".

Bundan başqa, vergi rəsmisi qeyd edib ki, bütün məmulatlarının tərkibində 2024-cü ildən başlayaraq 2030-cu ilədək yerli xammalın həcmi artırılmalı, hədəflənir: "Tütün xammalının yeni növlərinin becərilməsi və həcmi artırılması üçün 2024-cü ildə istehsal olunan tütün məmulatlarının tərkibində 96 qram yerli xammal, 2027-2029-cu ildə 100 qram, 2030-cu və daha sonrakı illərdə 120 qram yerli xammal olması tələbi

raq həyata keçiriləcək.

Tütün məmulatının idxalı və istehsalını həyata keçirən sahibkarlıq subyektləri müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən həmin subyektlərin müraciəti əsasında qeydiyyata alınır.

Tütün məmulatının istehsalını həyata keçirən sahibkarlıq subyektlərinin qeydiyyatına alınması üçün 34 milyon manatlıq investisiya qoyuluşundan əlavə, vergi borcunun olmaması, bütün məmulatının istehsalı üçün istifadə olunacaq ölçmə vasitələrinin yoxlanılması haqqında şəhadətnamənin, standart nümunənin və ya ölçmə vasitəsinin tipinin təsdiqi barədə sertifikatın, habelə cihaz, alət, ölçmə vasitələri və sınaq avadanlıqlarının "Texniki tənzimləmə haqqında" Qanuna uyğun olaraq uyğunluğun qiymətləndirilməsinə dair sənədlərin olması; keyfiyyət və təhlükəsizlik sınaqlarının aparılması üçün müvafiq sahədə akkreditasiya olunmuş sınaq labora-

tütün məmulatının idxalını həyata keçirən sahibkarlıq subyektlərinin qeydiyyatına alınması üçün azı 1 il olmaqla bütün məmulatının istehsalı fəaliyyətinin həyata keçirilməsi kimi maraqlı tələb də qoyulur. Bu isə idxalçıların çevrəsinin kəskin məhdudlaşdırılması, idxalın da yerli inhisarçı istehsalçıların əlində cəmləşməsi və onların bazarda qiymətləri diqtə etməsinə şərait yaradacaq bir tələbdir.

Rəsmi mənbələr ölkədə 7 tütün məmulatı istehsalçısının olduğunu deyir. Bunlardan son məhsul - siqaret istehsalı iki böyük müəssisənin əlində cəmləşib.

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, 2023-cü ildə Azərbaycanda 6,3 min ton yaş tütün, 1850 ton sənaye emalından keçmiş tütün, 16 milyard 10,2 milyon ədəd siqaret və siqarlar istehsal olunub.

Ötən il Azərbaycandan 5 milyon 459,65 min dollarlıq 2498,12 ton tütün xammalı, orta damarcığı çıxarıl- mayan tütün, 1 milyon 187,56 min dollarlıq

milyon ədəd təşkil edib.

Bundan əlavə, ölkəyə 87 milyon 296,69 min dollar dəyərində 4973,14 ton emal olunmuş, tərkibində bütün əvəzediciləri olan və ya olmayan çəkməli digər tütün, 7 milyon 360,71 min dollar dəyərində 1214,77 ton homogenləşdirilmiş və ya "bərpə" edilmiş tütün, 5 milyon 664,69 min dollar dəyərində 1 172 775 ədəd birdəfəlik elektron siqaret və qəlyanlar üçün tərkibində nikotin olan məhsullar idxal olub. Sonuncudan 215,23 min dollar dəyərində 19010 ədəd ixrac da qeydə alınıb.

Beləliklə, rəsmi statistikadan aydın görünür ki, ölkədə istehsal və idxal olunan siqaret sayı birlikdə 16 milyard 376 milyon ədəd təşkil edib. Yerli istehsal- dan ixrac olunan, həmçinin 2024-cü ilə keçən 590 milyon siqaret sayını çıxdıqda, ötən il ölkə üzrə siqaret istehlakının təxminən 14,6 milyard ədəd təşkil etdiyini söyləyə bilərik.

Azərbaycan 2006-cı ildə Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının Tütündən istifadəyə Nəzarət üzrə Çərçivə Konvensiyasına qoşulub. Bu konvensiya tütündən istifadənin azaldılması üçün tədbirlər proqramı təklif edir. 2017-ci il dekabrın 1-də ölkədə "Tütün məmulatlarının istifadəsinin məhdudlaşdırılması haqqında" Qanun qəbul edilib. Bu qanunla tütündən istifadə bir çox ictimai yerlərdə qadağan edilib və qanunun pozulmasına görə məsuliyyət müəyyən edilib. Azərbaycanın tütündən istifadə sahəsin-

zaman 15 yaşdan yuxarı kişilərin 30,8 faizi, qadınların isə 0,3 faizi bütün məmulatlarından istifadə edib. Siqaretdən ən çox istifadə edənlər 44-65 yaş arası kişilərdir. Onların 44,5 faizi bu zərərli vərdişə aludədir.

Rəsmi statistikaya əsasən, 2021-ci ildə Azərbaycanda siqaret istehlakı 15,2 milyard ədəd təşkil edib. 2022-ci ildə Azərbaycanda 13,3 milyard ədəd siqaret istehsal olunub. İdxal-ixrac həcmi, həmçinin 2023-cü ilə keçən 600 milyon ədəd qalıq nəzərə alındıqda ölkədə illik istehlakın 12,3 milyard ədəd təşkil etdiyi görünür. Bu isə o deməkdir ki, 2023-cü ildə siqaret istehlakı 2022-ci ilə müqayisədə 2 milyard ədəddən çox artıb. Əlbəttə, burada qeydiyyatdan yayınırılmaqla reallaşan idxalın da payı var. Çünki bütün ölkə boyu qeydiyyatsız siqaret satışında ciddi azalma müşahidə olunmur.

Dövlət Vergi Xidmətinin Aksizli və Markalanmalı Malların Dövriyyəsinə Nəzarət Baş İdarəsinin rəisi Azər Suleymanovun verdiyi məlumata görə, ötən il istehsal həcmi ölkə üzrə ümumi istehlakı demək olar ki, tam təmin edib: "İstehlak edilmiş siqaretlərin 98 faizini Azərbaycanda fəaliyyət göstərən 7 müəssisə istehsal edib. Cəmi 2 faiz siqaret ölkəyə idxal edilib".

Vergi rəsmisi həmçinin qeyd edib ki, bu il Azərbaycandan təkcə Gürcüstana 3 milyard ədəd siqaret ixrac edilməsi planlaşdırılır.

Q **Dünya SAKİT, "Yeni Müsavat"**

ÜSAVAT

Son səhifə

N 62 (8435) 10 aprel 2024

Fasiləli aclıq niyə faydalıdır?

ABS Universitetinin alimləri müəyyən ediblər ki, fasiləli aclıq (aclarıqdan sonra yemək dövrləri) nəinki ariqlamağa kömək edir, həm də bağırsağ funksiyasının yaşa bağlı azalmasını qarşısını alır.

Fasiləli aclıq üçün bir neçə variant var - 16/8, 18/6, 20/4. Burada birinci rəqəm ac qalma müddətini (16, 18 və ya 20 saat), ikincisi isə yemək müddətini xarakterizə edir. Son illərdə bu pəhriz çəki idarə etmə strategiyası kimi populyarlıq qazanıb.

Laboratoriya siçanlarının iştirakı ilə aparılan təcrübədə alimlər müəyyən ediblər ki, fasiləli aclıq yalnız əlavə kilo-lardan qurtulmağa imkan vermir, həm də bağırsaqların sağlamlığını yaxşılaşdırmağa kömək edir. Tədqiqatçılar müəyyən etdilər ki, fasiləli aclıq gemiricilərdə qanda qlükoza nəzarətinin yaxşılaşması və bədəndə ilühabin azalması ilə bağlı kiçik bağırsağda dəyişikliklər baş verir.

Bundan əlavə, fasiləli qidalanma yaşlı siçanlarda bağırsağ funksiyasını yaxşılaşdırıb. Alimlərin fikrincə, bunlar həzm sisteminin qismən "cavanlaşmasından" xəbər verir.

Çayı bu cür demləmək olmaz

Çayın faydalı olması onu demləmək və içmək üçün müəyyən qaydalara riayət etmək lazımdır. Amma bu sağlam içkini zəhərə çevirən demləmə və içmə qaydaları var. Necə çay demləmək və içmək olmaz?

Çayı çox yüksək atəşdə demləməlisiniz. Belə çay içmək taxikardiya, əllərin titrəməsi, susuzlaşma və həzm problemləri yaradır. Açıqna çay içməməlisiniz, çünki bu, mədə şirəsinin istehsalını azaldır. Yeməkdən dərhal sonra çay içməməlisiniz, çünki bu, qidadan zülalın udulmasını pozur. Ən azı yarım saat gözləmək lazımdır.

Çox isti çay içmək qəti qadağandır, çünki bu, özofagus xərçənginə səbəb ola bilər. Həmçinin tabletlərinizi çayla qəbul etməməlisiniz. Dərmanlar yalnız su ilə qəbul edilməlidir. Bundan əlavə, dənəli çayı içməməlisiniz. Bir gecədə çaynıqda qalan çay patogen mikroorqanizmlər üçün çoxalma zəmininə çevrilir.

Pəhrizə nə vaxt başlamaq daha düzgündür?

Endokrinoloq və dietoloq **Pavla Baranova** sağlamlığa zərər verməyən, orqanizm üçün faydalı olan pəhrizi seçməyin yollarını açıqlayıb.

Mütəxəssisin fikrincə, sadə məşqlər ürək, beyin və qan damarlarını cavanlaşdıracaq. Onun sözlərinə görə, pəhrizdən imtina rəhbərli-

za təsir göstərməsi riski var: "Qərar qəbul edərkən səhv etməmək üçün bəzi simptomlara diqqət yetirmək lazımdır:

birdən yorğunluq və ya enerji çatışmazlığı hissi; dizlərdə ağrı; yuxuda xoruldama;

yuxusuzluqdan əziyyət çəkmək; pilləkənlərlə qalxmaq çətinləşir; kiçik fiziki fəaliyyətlər çətinləşir.

Təklif olunan meyarlardan üçü vəziyyətinizə uyğun gəlirsə, narahat olmağa başlamaq bilərsiniz. Ancaq bundan sonra da ilk düzgün addım bir qidalanma mütəxəssisi ilə görüş təyin etməkdir".

Gün ərzində nə qədər şokolad yemək olar?

"Tünd şokolad vitamin və mikroelementlərlə zəngindir, lakin onun gündəlik olaraq istehlak edilməsi ağır ateroskleroz riskini artırır". Bu barədə Rusiyanın Dövlət Təhsil Universitetinin Tibb fakültəsinin Fundamental tibb fənləri kafedrasının müəllimi **Aleksandr Umnov** danışdı.

Şokoladın tərkibində dəmir, fosfor, manqan, sink və polifenollar var - onlar toxumaların oksigenlə təminatını, yaraqların sağlamlığını, dırnaqların, saçların və sümüklərin böyüməsini yaxşılaşdırır. Bununla belə, şokoladda həddindən artıq şəkər və yağ ağır ateroskleroz, diabet və piylənmə riskini artırır. Umnov hesab edir ki, şokoladlı konfetlər xüsusilə təhlükəlidir. "Gündəlik 40 qram tünd şokolad və 20 qram südlü şokolad istehlak etmək nisbətən daha təhlükəsizdir", - deyir həkim yekunlaşdırıb.

Bunları bilirsinizmi?

- * Bu günə qədər bilinən ən ağır böyrək daşının çəkisi 1.36 kq-dır.
- * Dünyanın ən böyük şəkər istehsalçısı Kubadır.
- * Dünyanın ən tez böyüyən bitkisi bambudur, bir gündə təxminən 90 sm.
- * Bir insanın üzünü xatırlamaq üçün insan beyninin sağ tərəfi işləyir.
- * Rusiyanın dördüdə biri meşəliklə örtülüdür.
- * Sağ əlini işlədən insanlar sol əlini işlədən insanlara nisbətən 9 il daha çox yaşayır.
- * Şəhərli söz olan Abraqadabra ilk olaraq o vaxt insanların temperaturunu düşürmək üçün istifadə olunub.
- * Uran planeti adı gözlə görünən yeganə planetdir.
- * Zebralar ağ üzərində qara xətlərdir.
- * Zürafələr üzə bilməzlər, üzsələr belə boğularlar.
- * Günəş dünyadan 330,330 dəfə böyükdür.
- * Havaii əlifbasında sadəcə 12 hərf var.
- * Norveçin şimalında 14 həftə gecə-gündüz günəşli keçir.

Elmi araşdırma: 24 yaşdan əvvəl ana olmaq təhlükəlidir

Tədqiqatlar göstərir ki, uşaq sahibi olmaq qadınları yalnız yaşlı hiss etdirmir, həmçinin onların bioloji yaşını da artırır. ABS-da yerləşən Kolumbiya Universiteti Mailman İctimai Sağlamlıq Məktəbinin tədqiqatçıları aşkar ediblər ki, hər hamiləlik gənc qadınların fiziki qocalma prosesinə iki-üç ay əlavə edir. Lakin ata olmağın kişilərin bioloji yaşına heç bir təsirinə olmadığı müəyyən edilib.

Tədqiqatçılar Filippində 1735 gəncin epigenetik saatlarını araşdıraraq onların bioloji yaşını müəyyən ediblər. Bu texnika DNT-dəki dəyişiklikləri izləməklə qanın və digər toxumaların qocalmasının hesablanmasını nəzərdə tutur. Təhlillər, erkən yetkinlik dövründə hər bir əlavə hamiləliyin qocalma prosesini bir neçə ay sürətləndirdiyini müəyyən edib.

Tədqiqatın rəhbəri Dr. Kalen Ryan deyir: "Epigenetik saatlar bioloji qocalmanı öyrənmə üsulumuzda inqilab etdi və reproduktiv, eləcə də digər həyat hadisələrinin uzunmüddətli sağlamlığa təsirlərini necə və nə vaxt yarandığını öyrənmək üçün yeni imkanlar açdı. Bizim tapıntılar hamiləliyin bioloji qocalmanı sürətləndirdiyini və gənc, doğurqan qadınlarda bu təsirlərin aydın olduğunu göstərir".

"Proceedings of the National Academy of Sciences" (PNAS) jurnalında dərc olunan tədqiqatın nəticələrinin yalnız yeniyetməlik dövrünün sonlarında olan gənc qadınlar üçün keçərliliyi vurğulanıb. Ana olmaq daha çox 18-24 yaş arasındakı qadınların bioloji yaşına təsir edir. "Əsas ölçmələrimizdə bildirilən hamiləliklərin çoxu qadınların hələ də böyüməkdə olduğu gec yeniyetməlik dövründə baş verib. Biz qocalma prosesində hamiləliyin rolu və çoxalmanın digər aspektləri haqqında hələ çox şey öyrənməliyik. Ancaq indi də bilirik ki, bu şəxslərdə sürətlənmiş epigenetik qocalma, onilliklər sonra ciddi sağlamlıq problemləri və erkən ölüm halları ilə özünü göstərəcək.

Son olaraq, düşünürəm ki, bizim tapıntılarımız hamiləliyin qadınların sağlamlığına potensial uzunmüddətli təsirlərini və yeni valideynlərə, xüsusən də gənc analara qayğı göstərməyin vacibliyini vurğulayır", - Dr. K.Ryan qeyd edib.

Qanada anası tərəfindən torpağa diri-diri basdırılan körpə sağ tapılıb

Qanada ana yeni doğulmuş körpəsini bağcanın həyətinə diri-diri basdırıb, bir neçə saat yerin altında olan körpə sağ qalıb. Qeyd olunub ki, Qanada 23 yaşlı qadın evdə uşaq dünyaya gətirib və körpədən xilas olmaq qərarına gələrək onu bağçada basdırıb. Yeni doğulmuş körpə qohumları tərəfindən altı saat sonra aşkar edilərək xəstəxanaya yerləşdirilib. Körpənin bədənində qançır və cızıqlar olsa da, onun həyatını xilas etmək mümkün olub.

Bir həftə sonra o, xəstəxanadan çıxarılarq yaxınlarına təhvil verilib. Körpənin anası isə saxlanılaraq psixiatriyaya xəstəxanasına yerləşdirilib.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisənziya N: B 114
SAYI: 1.500